

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

27 . 3 . 1963 Çarşamba

Altmışüçüncü Birleşim

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	29:30	nanların haklarının iadesine ait kanun teklifinin İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/34, 4/187)	33
2. — Gelen kâğıtlar	30		
3. — Yoklamalar	31		
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	31	5. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, Türk Tütün Ekiçileri Bankası kanun teklifi İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/239, 4/188)	33
1. — Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın, «yurtta sulh, cihanda sulh» insanlık ve medeniyet görüşü ve Anayasa rejimi karşısında memleketin iç politikası üzerinde bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/4)	31		
2. — Memleketimizin Doğu ve Güney-Doğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi (10/10, 10/11)	31:32,48	6. — Havza ilçesinin Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu, Mevlüde'den doğma 1 . 1 . 1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresinin geriverilmesine dair Başbakanlık tezkeresi (3/353, 3/528)	33
3. — Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı tezkeresi (3/526, (3/537)	32		
4. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra nezaret altına alı-		5. — Görüşülen işler	34
		1. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekilleri Cevad Odyakmaz ve Güner Sarısözen'in Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlen-	

mesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/270) (S. Sayısı : 313 ve 313 ek) 34:39

2. — Antalya Milletvekili Ömer Eken'in, sıhhi durumunun vahim olduğu müşahede altında bulunduran doktorlar tarafından ifade edilen eski Cumhurbaşkanı hakkında ne düşünüldüğüne dair Adalet ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarından sözlü soru önergesinin geri istenildiğine dair önergesi (6/570) 39

6. — Sorular ve cevaplar 40

A) Sözlü sorular ve cevapları 40

1. — Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin'in, Karayollarının bugünkü haliyle, kaç tonluk vasıtalarını seyrine müsait bir durumda bulduğuna dair soru önergesi Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevapları (6/483) 40:43

2. — Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, 6/951 sayılı, Suni gübreler hakkındaki Kararnamenin iyi bir şekilde tatbiki için ne düşünüldüğüne dair soru önergesi Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevabı (6/484) 43:48

3. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dündar'ın, Osmaniye ilçesi Jandarma Komutan vekilinin ilçe halkından 15 kişiyi dövdüğünün doğru olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/485) 49

4. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Doğu - Karadeniz bölgesinde bir kâğıt hamuru fabrikası kurulmasının düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/486) 49

5. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Hopa limanı inşaatına 1963 yılında başlanıp başlanamayacağına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/487) 49

6. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Ordu - Giresun ile Ordu - Hopa sahil yollarının inşa durumuna ve Giresun - Trabzon sahil yolu yapımına ne zaman başlanacağına dair soru önergesi

Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/488) 49:50

7. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, son iki ay içerisinde, kaç vali ve kaymakamın yerlerinin değiştirildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/490) 50

8. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Erdemli İmamı İshak Özbek'in, 1962 yılı Ağustos ve Eylül aylarına ait, maaşlarının zamanında ödenip ödenmediğine dair İçişleri ve Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/493) 50

9. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, ipek böcekçiliği ile ipek sanayininin inkişafı için ne gibi tedbir düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Tarım Bakanı Mehmet İzmen ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevabı (6/494) 50:54

10. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, bira imalinde kullanılan şerbetçi otunun memleketimizde yetiştirilmesi hususunda ne zamandan beri çalışıldığına dair soru önergesi Tarım Bakanı Mehmet İzmen'in sözlü cevabı (6/495) 54:55

11. — Van Milletvekili Muslih Görentaş'ın, Van ilinden 1961 yılı zarfında, İranlılar tarafından ne miktar hayvan çalıştığına dair İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/496) 55:56

12. — Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner'in, Doğu - Karadeniz bölgesinde kurulması düşünülen kâğıt hamuru yerinin tesisinin tesbit edilip edilmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/498) 56

13. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'un muhtelif yerlerinde açıkta akan ve mikrop saçan dere ve lâğımlar hakkında ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/500) 56

14. — Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın, Ankara - İstanbul karayolunun Azapderesi mevkiinde vukubulan ve 16 şahsın ölümü ile sonuçlanan son kazada; bir ihmâl bulunup bulunmadığına dair

	Sayfa
soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/501)	56-58
15. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, Doğu - Karadeniz Seferlerine ihtiyaca cevap verecek adedde ilâve gemi tahsisi cihetine gidilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/502)	58
16. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Eskişehir belediye hudutları dâhilinde son üç yılın son dört ayında, aydınlatma, ısıtma ve temizlik gibi işler için ne miktar elektrik enerjisi harcandığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/503)	58
17. — İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Türkiye'de her hangi bir iş kolunda hafta tatili yapmaksızın günde 12 saat çalıştırılan işçi bulunup bulunma-	

	Sayfa
dığına dair Çalışma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/506)	58
18. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzer'in, orman politikasına yön verecek prensiplerin tahakkuku için gerekli özel kanunların hazırlanması hususunda bir çalışma olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/508)	58
19. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Türk Ansiklopedisinin kaç fasikülde tamamlanacağına ve devamlı bir yazı kadrosunun bulunup bulunmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/509)	59
20. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, yeniden hangi şehirlerde ne miktar noterlik ihdas edildiğine ve bunlara hangi ölçülere göre tâyin yapıldığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/510)	59

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Adalet Partisi Grubu adına konuşan Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun A. P. sine yöneltildiğini ifade ettiği son olaylarla ilgili konuşmasından sonra söz alan,

Başbakan İsmet İnönü; hükümlü Celâl Bayar'ın muvakkat tahliyesi neticesi ortaya çıkan hâdiseler karşısında alınmış ve alınacak tedbirlere dair demeçte bulundu.

Başkanlık Divanı adına Başkan Nurettin Ok, Millet Meclisinin çalışmaları hakkında Genel Kurula açıklamada bulundu.

Memleketimizin Doğu ve Güney - Doğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük

sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimine geçildiyse de yapılan yoklama sonucunda yeter çoğunluk kalmadığı görüldüğünden 27 . 3 . 1963 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Nurettin Ok

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

Kâtip
Ankara
İbrahim Sıtkı Hatipoğlu

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Sakarya Milletvekili Muslihittin Güner'in, Tren ücretlerinde yapılan tenzilatın Adapazarı - Haydarpaşa arasında neden tatbik edilmediğine dair sözlü soru önergesi, Ulaş-

tırma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/575)

2. — Muş Milletvekili Sami Öztürk'ün, Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkındaki kanun gereğince evvelce başlanılmış-

olan inşaatın devamı için ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığına gönderilmiştir. (6/576)

3. — Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoğlu'nun, Belediye hudutları içine mahalle olarak alınmakla beraber imar plânı dışında olduklarından belediye hizmetlerinden mahrum bulunan mahallelerin muhtaç halkının yakacak ve zati ihtiyaçlarının köy tarifesine tâbi bulunması hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/577)

4. — Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoğlu'nun, 3460 sayılı Kanununun 17 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hususunda bir tasarı düzenlenmesinin düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Ticaret ve Ulaştırma Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/578)

5. — Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoğlu'nun, Kadıköy ilçesi, Kâğıthane Belediyesi sınırları dâhilinde kaç adet gecekondu ve ne miktar nüfus bulunduğu ve yol, okul ve diğer ihtiyaçların sağlanması istikâmetinde halkla yardımlaşma gayret ve hazırlıkları ya-

pılıp yapılmadığına dair sözlü soru önergesi, İçişleri ve İmar ve İskân bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/579)

6. — Çorum Milletvekili Faruk Küreli'nin, Meteoroloji Genel Müdürlüğünde, meteoroloji sahasında yetişmiş mühendis veya yüksek mühendis istihdam edilip edilmediğine ve teknik eleman yetiştirilmesinin düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/580)

7. — İstanbul Milletvekili Muhiddin Güven'in, Hazineye intikal etmiş bulunan Ankara Varlık mahallesindeki evlere yerleştirilen ailelerin adedine ve bunların durumlarına dair sözlü soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığına gönderilmiştir. (6/581)

Yazılı soru

1. Çorum Milletvekili Faruk Küreli'nin Kızılırmakın Çorum hudutları dâhilindeki kısmında regülâtör yapılacak yer bulunup bulunmadığına ve yapılması için lüzumlu ödeneğin ayrılmış olup olmadığına dair, yazılı soru önergesi Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/283)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tezkereler

1. — Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1960 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı

tezkeresi (3/529) (Sayıştay Komisyonuna).

2. — Ege Üniversitesinin 1960 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/530) (Sayıştay Komisyonuna).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Ferruh Bozbeyli

KÂTIPLER : Nurettin Akyurt (Malatya), Rıza Polat (Ağrı)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyetimiz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın, «yurtta sulh, cihanda sulh» insanlık ve medeniyet görüşü ve Anayasa rejimi karşısında memleketin iç politikası üzerinde bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/4)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, son hâdiseler münasebetiyle Sayın Alâeddin Eriş, Sayın Tahsin Türkay ve Millet Partisi Grubu adına Sayın Kâzım Arar gündem dışı söz talebinde bulunmuşlardır. Ayrıca kendi muntakalarındaki sel felâketi ile ilgili olarak yine gündem dışı Sayın Hasan Tahsin Uzun söz talebetmiştir.

Muhterem arkadaşlar, bu mevzuda, son hâdiseler ve memleketin dahilî politikası ve yurtta sulh prensibinin ışığı altında meseleyi incelemek üzere Sayın Ahmet Tahtakılıç tarafından bir genel görüşme talebi de Riyasete intikal etmiştir. Bu sebeple bu mevzuda gündem dışı söz isteyen bütün arkadaşlarımıza Riyaset söz verilmesine taraftar değildir. Onun için gündeme geçiyoruz.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Efendim, müzakereye yeni başladığımız göre, usul dışı her hangi bir mesele mevzu bahis değildir.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Başkanlığın tutumu hakkında konuşacağım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, gündem dışı konuşma talebi, Riyasetin takdirine bağlıdır. Riyaset de bu takdir hakkını kullanarak gerek grupunuz adına, Millet Partisi Grubu adı-

na, gerek şahısları adına söz isteyenlere söz vermemiştir.

Gündeme giriyoruz.

HASAN TAHSİN UZUN (Kırklareli) — Efendim, ben sel felâketi hakkında söz istemiştim.

BAŞKAN — Sel felâketi için gündem dışı söz istiyorsunuz, bu da Riyasetin takdirine aittir. Size de söz veremeyeceğim.

Şimdi Ahmet Tahtakılıç arkadaşımızın önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türk Milletine mal olmuş «Yurtta sulh, cihanda sulh» insanlık ve medeniyet görüşü ve Anayasa rejimi karşısında memleketin iç politikası üzerinde umumi görüşme açılmasını saygı ile rica ederim.

Uşak

Ahmet Tahtakılıç

BAŞKAN — Önergede istenilen hususun gündeme alınıp alınmaması, Umumi Heyetçe karara bağlanmak üzere, Cuma günkü Birleşim gündemine alınacaktır. Malûmatınıza arz olunur.

2. — *Memleketimizin Doğu ve Güney - Doğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi. (10/10, 10/11)*

BAŞKAN — Geçen Birleşimde yapılan seçim neticesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Memleketimizin Doğu ve Güney - Doğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonu seçimine (80) zat katılmış ve neticede aşağıda isimleri yazılı üyeler hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye	Üye
İzmir	Maraş
Osman Sabri Adal	Ali Hüdaioğlu

Üye

Zonguldak
Kenan Esengin

Turgut Nizamoğlu	: 62
Esat Kemal Aybar	: 58
Oğuz Demir Tüzün	: 56
Cevdet Aydın	: 49
Ramazan Demirsoy	: 49
Boş	: 8

BAŞKAN — Seçim için kâfi sayı bulunmadığından yeniden seçim yapılacaktır.

Tasnif Heyetini tesbit için ad çekiyoruz :

Haydar Özalp (Niğde) (Yok sesleri)

Nuri Ahıskaloğlu (Çorum) (Burada sesleri)

Halûk Nûr Bâki (Afyon Karahisar) (Burada sesleri)

Sadrettin Çanga (Bursa) (Burada sesleri)

Şimdi hangi seçim bölgesinden başlanacağını tesbit için ad çekiyoruz : Adana. («Adaylar okunsun» sesleri)

Adayların isimlerini yeniden okutuyorum.

Turgut Nizamoğlu, Esat Kemal Aybar, Oğuz Demir Tüzün, Cevdet Aydın, Ramazan Demirsoy.

BAŞKAN — Seçime Adana'dan başlıyoruz.

(Adana seçim bölgesinden başlanarak oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan arkadaşımız var mı?

Oyunu kullanmayan arkadaşımız yok. Oy toplama işlemi bitmiştir.

3. — Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı tezkereleri (3/526), (3/537)

BAŞKAN — Tezkereleri okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 27.3.1963 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Artvin Milletvekili Nihat Ata, 15 gün, mâzeretine binaen, 18.3.1963 tarihinden itibaren.

Diyarbakır Milletvekili Şehmus Arslan, 15 gün, mâzeretine binaen, 18.3.1963 tarihinden itibaren.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 27.3.1963 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu, 10 gün, hastalığına binaen, 20.3.1963 tarihinden itibaren.

Niğde Milletvekili Oğuzdemir Tüzün, 15 gün, mâzeretine binaen, 25.3.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Teker teker okutarak oylarınza arz edeceğim.

Artvin Milletvekili Nihat Ata, 15 gün, mâzeretine binaen, 18.3.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diyarbakır Milletvekili Şehmus Arslan, 15 gün, mâzeretine binaen, 18.3.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu, 10 gün, hastalığına binaen, 20.3.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Niğde Milletvekili Oğuzdemir Tüzün, 15 gün, mâzeretine binaen, 25.3.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — *Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra nezaret altına alınanların haklarının iadesine ait kanun teklifinin İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/34, 4/187)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

27 Mayıs 1960 tarihinden sonra nezaret altına alınanların haklarının iadesine ait kanun teklifim, 6.4.1962 tarihinden beri Bütçe Karma Komisyonunda beklemektedir.

45 günlük müddeti çoktan aşmış olduğu için, İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince, Meclis Umumi Heyet gündemine alınmasını arz ve teklif ederim.

Aydın Senatörü
Osman Saim Sarıgöllü

BAŞKAN — Komisyon adına buyurun Sayın Onat.

KARMA BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
ARIF HIKMET ONAT (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, hakiketen bu teklif komisyonumuzda biraz fazla kalmıştır. Ancak, şunu arz edeyim ki, 6.4.1962 tarihinde komisyonumuza verilen bu teklif, usulü veçhile bir raportöre havale edilmiş, raportör arkadaşımız da raporunu tanzim ederek komisyona teklifi getirmiştir. Fakat, araya daha müstacel konular girdiği için, teklif bugüne kadar Bütçe Encümeninde neticelendirilememiştir. Ancak, gündemin içindedir. Önümüzdeki hafta zarfında Yüksek Heyetinize getirilecektir. Bu hususu arz eder, neticeleninceye kadar komisyonda kalmasını rica ederim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Gündeme alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Gündeme alınması reddedilmiştir.

5. — *Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, Türk Tütün Ekicileri Bankası kanun teklifi İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/239, 4/188)*

BAŞKAN — Arkadaşımızın önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Türk Tütün Ekicileri Bankası kanunu teklifim, 9.5.1963 tarihinden beri Meclis Ticaret Komisyonunda beklemektedir.

45 günlük müddeti çoktan geçtiği için, İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince Meclis gündemine alınmasını arz ve teklif ederim.

Aydın Senatörü
Osman Saim Sarıgöllü

BAŞKAN — Söz isteyen? Yok. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

6. — *Havza ilçesinin Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu, Mevlüde'den doğma 1.1.1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresinin geriverilmesine dair Başbakanlık tezkeresi (3/353, 3/528)*

BAŞKAN — Tezkerayı okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 28.7.1962 tarihli ve 5/4-3208 sayılı yazınurza; ölüm cezasına hükümlü Bayram Kalpaklı'nın, vâkı karar tashihi talebi dolayısıyla incelenmesi iktiza eden adı geçene ait mahkûmiyet dosyasının iade edilmesi, Adalet Bakanlığının 21.3.1963 tarihli ve 7478 sayılı tezkeresiyle istenilmektedir.

Gereğine müsaadelerini arz ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

BAŞKAN — Gündemimizde bulunan bu dosyanın geriverilmesi Yüksek Heyetinizin kararına bağlıdır. Oylarınıza arz ediyorum. Başbakanlık tezkeresinde talebedilen dosyanın geriverilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiş ve dosya geriverilmiştir.

Şimdi, kanunların müzakeresine geçiyoruz. Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işlerin birinci sırasında bulunan kısma geçiyoruz.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekilleri Cevad Odyakmaz ve Güner Sarısözen'in Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/270) (S. Sayısı : 313 ve 313 e ek) (1)*

BAŞKAN — Komisyon lütfen yerini alsın efendim.

(Komisyon yerini aldı.)

Bâzı maddeler tetkik edilmek üzere komisyona gitmişti, ezeümle birinci madde, bu meyandadır. Birinci maddenin yeni şeklini okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında Kanun

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelikleri

MADDE 1. — 12 Aralık 1949 tarihli ve 5456 sayılı ve 21 Ocak 1953 tarihli ve 6022 sayılı kanunlarla onaylanmış olan 22 Mayıs 1951 tarihinde değiştirilmiş 5 Mayıs 1949 tarihli Avrupa Konseyi Statüsünün 25 ve 26 ncı maddeleri gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliğine seçilecek on Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin yedisi Millet Meclisince milletvekilleri arasından ve üçü de Cumhuriyet Senatosunca Cumhuriyet Senatosu üyeleri arasından seçilir.

Her Meclisten seçilecek olanların tesbitinde o Mecliste mevcut siyasi parti gruplarının o Meclisin - boş üyelikler hariç - üye tamsayısının içindeki yüzde oranları esastır. Bu oranların uygulanması sonucunda her Mecliste siyasi parti grupları kendilerine düşen yer kadar aday gösterebilirler. Bu adaylar, o Meclisin Genel Kurulunun bilgisine sunulmakla seçilmiş sayılırlar. Söz konusu oranların uygulanması sonucunda, o Meclisten seçilecek olanların sayısı dolmamışsa, açık kalan yerlere, aynı Meclisin geri kalan üyelerinden aday

(1) 313 S. Sayılı basmayazı 7 . 1 . 1963 tarihli 26 ncı Birleşimin ve 313 e ek S. sayılı basmayazı ise tutanağın sonuna bağlıdır.

olanlar arasından Genel Kurulda gizli oyla seçim yapılır.

2 nci fıkrada yer alan esaslar, statünün 25 nci maddesinin (c) bendi gereğince seçilecek yedek üyeler için de uygulanır.

Bir yedek üye, ancak, kendisiyle aynı siyasi parti grubuna mensubolan bir asıl üyenin yerini alabilir; ilgili siyasi parti grubu adına feragatte bulunulmuş olması hali saklıdır.

Bu maddede yer alan esasların her bir mecliste uygulanması içtüzüklerle düzenlenir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gene komisyona gönderilmiş olan 3 ncü maddeyi okutuyorum.

Milletlerarası anlaşma ile kurulmamış olan birliklerde temsil

MADDE 3. — Bir milletlerarası anlaşma ile kurulmamış olan ve milletlerarası tüzel kişi niteliği taşımayan parlâmentolararası birliklerin toplantılarına Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilgili birlik grupundan katılacak temsilciler, bu birlik grupları tarafından kendi tüzükleri gereğince seçilirler. Birlik grupları, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu üyelerine açık olur.

Bu birlik gruplarının tüzükleri, 1 nci fıkrada söz konusu temsilcilerin seçilmesinde, değişik siyasi eğilim sahibi birlik grubu üyelerinin adaletli bir şekilde dikkate alınmasını sağlayacak tarzda düzenlenir.

Bu birlik grupları, Millet Meclisi Başkanlığı ile yazışma yaparlar.

Bu madde gereğince seçilen heyetlere ilgili grubun başkanı; o heyete dâhil değilse, ikinci başkan; o da heyete dâhil değilse, heyet üyelerinin aralarından seçecekleri ve Millet Meclisi Başkanlığına yazı ile bildirecekleri birisi başkanlık eder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı madde :

Dil bilgisi

MADDE 6. — 1, 2 ve 3 ncü maddeler gere-

ğince Türkiye Büyük Millet Meclisinden seçilerek milletlerarası toplantılara katılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Fransızca veya İngilizceyi veyahut gitmeleri bahis konusu olan toplantıda kullanılacak dillerden birini bilmeleri gereklidir.

4 ncü veya 5 nci maddeye göre yapılacak resmî ziyaretler için yabancı dil bilme şartı aranmaz.

BAŞKAN — Buyurun Coşkun Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bu maddeye bir fıkra ilâvesi icabedecek. Şöyle ki, her halükârda 1 nci ve 2 nci maddeler gereğince siyasi parti grupları tarafından seçilecek olan namzetlerin, bu gruplarda gereken lisansı bilen kimsenin bulunmaması halinde dahi oranlara uyularak seçilmesini sağlayacak bir fıkranın ilâvesi lâzımdır. Bu arada, Sayın Ali Dizman arkadaşınız beni bir noktada ikaz etti. Burada, kanun teklifinin aslında 3 ncü maddeye atıf yoktur, dedi. Filhakika, kanun teklifinin kendisinde yoktur; ama bilâhara komisyon değişikliğinde vardır. Bu itibarla, onu muhafaza edeceğiz. Bu fıkranın ilâvesini teminen 1 - 2 satır yazıyorum; maddenin bu şekilde oynanmasını istirham edeceğim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok...

Önergenizi lütfen verin, Sayın Coşkun Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Veriyorum...

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki fıkranın 6 ncü maddeye ilâvesini rica ederim.

«1 ve 2 nci maddeler gereğince yapılacak seçimlerde siyasi parti gruplarına oranlarına göre ayrılan yerler her halde saklıdır.»

İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi, önergede kabul edilen ilâvesi ile birlikte oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlüğe giriş

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 11. — Bu kanunu yasama meclisleri yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde söz isteyen var mı?

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, bu teklif, gerek mucip sebepleri, gerekse maddelerinin sarahati ve mânası itibariyle, Anayasamızın 85 nci maddesinin lâfzına ve ruhuna tamamiyle aykırıdır.

Gerekçede denmektedir ki, «Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi konusunda, yasama meclislerinin her birini bağlayan hükümlerin sevk edilmesi zarureti mevcuttur.

Gerçekten bu gibi konularda, yasama meclislerinin birbirinden farklı kararlar almasının mahzurları izahtan vârestedir. Bu konularda yeknesak bir tanzim tarzına ulaşmak, İktüzük hükümleriyle mümkün olamaz. Gerçekten, İktüzük hükümleri, ancak belli bir yasama meclisini ve onun üyelerini, ancak o yasama meclisinin kendi yetkileri bahis konusu olduğu vakit bağliyabilir. Bu sebeple, bu konunun bir kanunla tanzim edilmesi zarureti vardır.»

Bir kere arkadaşlarım, şu mucip sebep, Anayasanın 85 nci maddesi muvacehesinde yersizdir. Neden?.. Anayasanın 85 nci maddesi bakınız, açıkça ne diyor; «Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını kendi yaptıkları İktüzüklerin hükümlerine göre yürütürler.»

Muhterem arkadaşlarım; açıkça Anayasanın 85 nci maddesinin 1 nci fıkrası Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve meclislerin kendi çalışmalarını kendi yaptıkları İktüzüklerle yürütürler hükmünü vaz'etmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yani Cumhuriyet Senatosunun ve Millet Meclisinin her ikisini birlikte ilgilendiren meselelerde oturup, bir araya gelip İktüzük hükümlerini tedvin edemeyecekleri hakkındaki mucip sebep 85 nci maddedeki hüküm muvacehesinde yersizdir. Denilecektir ki; Anayasanın yine bir maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hangi halde müşterek toplantılar yapabileceği sarahaten tesbit edilmiştir. Güzel. Hakikaten böyle bir hüküm mevcuttur. Şu, şu, şu hususlar diye tadat etmiştir. Fakat 85 nci madde Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını ilgilendiren meselelerin, yine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılacak tüzüklerle tedvin edileceğini de açıkça vaz'etmiştir. Bir vazifenin tahmili, bir hakkın bağışlanması, o hakkın ve vazifelerin yerine getirilmesi ve elde edilmesi için lâzım gelen merasim, formalite imkânlarını da tanımak demektir.

Eğer, 85 nci madde mevcut iken, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi çalışmalarını, kendi çıkaracağı İktüzük hükümleriyle, yani müşterek oturumda çıkaracakları İktüzük hükümleri ile tanzim edemeyeceğini iddia etmek, 85 nci maddenin zait olduğunu kabul etmek demektir. Adama eli, kolu vereceksin; şu vazifeyi yap diyeceksin; ondan sonra, kolunu oynatma diyeceksin. Bu olamaz. Eşyanın tabiatına muhaliftir. Yani, Anayasadaki müşterek oturumların tahdiden tadadedilmiş olmasını, şu istisnai hükmün işlemez halde bırakılması için, sebep gösterilmesi caiz değildir. Bu itibarla, şu mucip sebep, bu kanun Anayasa hükümleri muvacehesinde mualleldir, bătıldır. Âcizane görüşüm... Sonra, hükümleri itibariyle de Anayasaya aykırıdır. Neden? Anayasanın hazırlıklarında, müzakerelerinde bulunmuş olan sayın hukukçu Coşkun Kırea arkadaşım hatırlarlar, Kurucu Mecliste Anayasanın bu maddesi müzakere edilirken enteresan müzakereler ve münakaşalar cereyan etmiştir. Sayın Profesör Turhan Feyzioğlu Beyefendinin müdahaleleri olmuştur. Turan Güneş Beyefendinin sözeü olarak konuşmaları olmuştur. Neticede, şu teklifteki esasları iptal eden sarih esaslar yaz'edilmiştir. Bakınız, nasıl arkadaşlarımız :

Kurucu Meclis Tutanak Dergisinin 3 neü ve 4 neü ciltlerinin 460 ve mütaakıp sayfalarında, Sayın Profesör Fethi Çelikbaş sormuş; demiş ki, «Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası, sa-

dece siyasi parti gruplarını mı istihdaf ediyor? Yoksa siyasi parti grupları olmıyan grupların da, bu gibi münasebetlerde bir hak iddia etmesi mümkün müdür?» Sayın Turan Güneş, bu soruya şöyle cevap vermiş. «Bu siyasi gruplar tâbiri bilhassa konulmuştur. Buna siyasi partiler alışık olmasa dahi bir siyasi grup teşkili imkân dâhiline girsin, diye... Binaenaleyh İktüzüklerle tanzim edilecek hükümlere göre meselâ 15 bağımsız milletvekili bir araya gelerek bir siyasi grup teşkil edebileceklerdir.» Gayet sarih. Yani müzakerede edilmekte olan şu kanun teklifine hak verecek bir mütalâa ileri sürmüştür.. Esasen ilk teklifte, «siyasi parti grupları» şeklinde değil; «siyasi gruplar» şeklindedir. Turhan Feyzioğlu Bey arkadaşımız buna müdahale etmiştir. «Siyasi gruplar tâbiri birtakım güçlüklerle yol açacaktır. Tatbikatta Fransa'da ve sair parlâmanter Avrupa Devletlerinde ve parlâmentolarında birtakım menfaat grupları teşekkül etmiştir. Bu, siyasi gruplar tâbirinin verdiği imkânları suiistimal etmişlerdir. Siyasi grupların, siyasi menfaat gruplarının bu gibi hakları, imkânları iyiye kullanmalarını Fransa'da da tepki yaratmış ve bu hak iptâl edilmiştir. Hattâ, bu grupların hakları, o derece hususi maksatları âlet edilmiştir ki, birtakım menfaat grupları, şu veya bu grupları teşekkül etmiştir. Meselâ, şarapçılığın menfaatini koruma grubu diye Mecliste bir grup teşekkül etmiştir. Bu gibi suiistimalleri önlemek için Fransa'da siyasi parti grupları dışındaki gruplara bu hak tanınmamıştır ve tanınan haklar geri alınmıştır» diyor, Sayın Turhan Feyzioğlu arkadaşımız bu hususta bir de takrir vermişler. Bunun üzerine Sayın Turan Güneş Beyefendi söz almışlar ve Turhan Feyzioğlu Beyefendinin bahsettiği mahzurları yerinde mütalâa ettiklerini, bu itibarla, ilk görüşlerinden sarfınazar ettiklerini açıkça ifade etmişlerdir.

Turhan Feyzioğlu Beyin tadil teklifi aynen şöyledir : «84 neü maddenin iki ve üçüneü fıkrasındaki (siyasi gruplar) teriminin (siyasi partilerin Meclis grupları şeklinde) » değiştirilmesini ve maddeye 4 neü fıkra olarak aşağıdaki hükmün eklenmesini arz ve teklif ederim.

«Bağımsızların ve yukarıdaki fıkra hükmüne göre ayrı bir meclis grubu kuracak sayıda üyesi olmıyan siyasi partiler mensuplarının mevcut siyasi gruplardan birisine katılmaları ka-

bildir. Bir üye ancak, Meclis Grupuna katılabilir.

Kurucu Meclis tutanaklarının 464 ncu sayfasındaki bu teklif oya konulmuş, 1 nci fıkrası kabul edilmiş; 2 nci fıkrası, yani siyasi parti grubu olmayan grupların mevcut bir siyasi parti grubuna katılabilecekleri tarzındaki teklif reddedilmiştir.

Bu suretle, siyasi parti grubu olmayan müstakil grupların bu şekilde bir politika faaliyetine iştirak imkânları, sayın Turhan Fyzioglu Beyin teklifi, Turan Güneş arkadaşımızın iltihakı ve Kurucu Meclisin ittifakla verdiği kararlarla imkân dahilinden çıkarılmıştır. Şimdi denilecektir ki, Mecliste bir müstakil grup vardır; bu müstakil grup, belki bir parti grubu kadar veya daha fazla sayıda olabilir, Senatoda, bilhassa bu ehemmiyet arzeder. Tabii Senatörler ve Reiscumhur kontenjanından gelen senatörler vardır. Haydi diyelim ki Millet Meclisindeki müstakil grup hatıra gelmiyebilir, yahut mefruz bir hadise olarak nazara alınmayabilir. Amma, Senatoda ki Anayasamızın tanıdığı grupların mevcudiyetleri, siyasi varlıkları niçin nazara alınmamıştır? Ben bir türlü bunun içinden çıkamadım. Bunun cevabını bulmak için zabıtları uzun boylu tetkik ettim. Acaba bunun içinden çıkmak mümkün müdür, Anayasamızın bir mevcudiyet ve bir siyasi kuvvet olarak tanıdığı Tabii senatörlere ve Reiscumhur kontenjanından gelen senatörlere bu hak tanınmış mı diye? Maatteessüf, ben böyle bir çıkar yol bulamadım. Halbuki, bunlara böyle bir hak tanınmış olması iktiza ederdi ve etmektedir. Ama, şu sarîh hüküm, Kurucu Mecliste vâkı konuşmalar, hepsi profesör olan yetkili uzmanların konuşmaları ve teklifleri bu imkânı, maatteessüf, benim görüşüme göre ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Şu hale göre, yani şu duruma göre bu kanun teklifinin maddelerindeki bir takım unsurlar da Anayasamızın açık hükmüne aykırı bulunmaktadır.

Eğer hukukçu arkadaşımız Sayın Coşkun Kırca burada izah ederler ve Anayasamızın tanıdığı müesseselere, bilhassa Senatodaki müesseselere bu hak ve imkânın tanınması yolunu eğer bize tatminkâr şekilde anlatırlarsa memnun olurum. Kaldı ki, başında da söylediğim gibi, teklifin esası, mahiyeti mucip sebebi de Anayasamızın 85 nci maddesinin lâfzına ve ruhuna

aykırıdır. Bu itibarla, bendeniz aleyhte rey vereceğim. Ve sayın mebus arkadaşlarımın da Anyasaya aykırı bu tasarrufu reddetmelerini istirham ederim. Hürmetlerimle.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Lehte söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Coşkun Kırca, GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Kemal Sarıbrahimoğlu'nun bu teklife itirazları iki nokta üzerinde toplanmaktadır. Birincisi bu hususun bir kanunla düzenlenemeyeceği, ancak içtüzükle düzenlenebileceği ve bunun Anayasamızın bir âmir hükmü olduğu; ve bu âmir hükme bir riayetsizlik bulunduğu, diğeri de kanun teklifinin birinci ve müteakip maddelerinde, bilhassa Senatoda bağımsız olarak yer alen ve orada yer almaya devam etmeleri gene Anayasa hükmünce bağımsız kalmalarına vâbeste bulunan bazı senatörlere Avrupa Konseyine seçilme imkânının tanınmadığından ve bunun da Anayasaya aykırı olduğundan bahsettiler.

Evvvelâ birinci nokta üzerinde duralım:

Muhterem arkadaşlarım, Anayasamızın 85 nci maddesi; Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun içtüzükleri olacağından bahsetmektedir. Bir Anayasa, İçtüzükten bahsettiği zaman, bunu medeni, demokratik memleketlerde içtüzükten anlaşılan mânânın dışında bir mânaya atfederek anlamış olamaz. İçtüzük nedir? İçtüzük bir yasama organının; bir yasama heyetinin (kullanışındaki usulleri tesbit eden vesika demektir. Yani, bir teşriî heyetin evvelâ bir noktada bir yetkisi olacak, o yetkiyi nasıl kullanacağını, o yetkinin kullanış usullerini, ondan sonra içtüzükte tesbi edecek. Bir teşriî heyetin, kendisine mevdu bulunmayan bir salâhiyetin kullanış usulünü, yetkinin aslı kendisinin değilken, bir içtüzükle tesbit etmesi hiçbir yerde rastlanmamış bir husustur. Asıl salâhiyet kime aitse, o salâhiyetin nasıl kullanılacağını, bunun usulünü de o teşriî heyet tesbit eder. İçtüzüğün tarifi, benim bildiğim kadar, budur. İşte, meselâ bu sebepten dolayı, Yüce Meclis, Sayın Kemal Sarıbrahimoğlu'nun da hükümlerine uyararak, Senatoya bir itirazname vermiş olan 140 sayılı Kanunu, dilekçeler konusunda çıkarmıştır. Niçin?

Çünkü Anayasanın 62 nci maddesi, dilekçeler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisini görevlendirmiştir. Ama, Anayasa her Türkiye Büyük Millet Meclisinden bahsettiği zaman, bunun mânası, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısı değildir. Anayasa kanunları da Türkiye Büyük Millet Meclisinin çıkaracağını söylüyor. Ama, kanunlar İki Meclisin kaideten ayrı ayrı çalışması suretiyle çıkarılır. Çünkü, kanun çıkarmakta, kaideten, İki Meclisin iradesi, Anayasada gösterilen şartlar dâhilinde birbirine inzimam edince Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesi oluyor. Şu halde bu Anayasada «Türkiye Büyük Millet Meclisi» terimi her geçtikçe bundan maksat her zaman birleşik toplantı değildir. Birleşik toplantıda hangi yetkiler kullanılır; bunlar tahdidî tadat suretiyle Anayasada gösterilmiştir. Bu yetkiler arasında Avrupa Konseyine ve misillü organlara, muhtelif Parlâmento üyelerinden kurulu heyetlere üye seçmek diye bir husus mevcut değildir. Birleşik toplantının böyle bir seçime yetkisi vardır diye Anayasa metninde bir kayıt yoktur. Bu yetkisi mevcudolmayınca, o yetkinin kullanılış usulüne mütaallik kaideleri onun tesbit etmesi de hukuken bir mantıksızlık olur. Tekrar edeyim; bir heyet, ancak aslen kendisine mevdu salâhiyetlerin kullanılıp usulünü gösterebilir. Salâhiyet kendisine aidolmıyacak, ama onun kullanılış usulünü kendisi gösterecek; bu nokta hukuk mantığına aykırıdır; İktüzüğün, mütemeddin demokratik memleketlerde verilen tarifine aykırıdır.

Bu böyle olduğuna göre; «İktüzük» kelimesini dünyanın her yerinde anlaşıldığından farklı mânada anlamamak durumunda bulunduğumuza göre şimdi bu hususları nasıl tanzim edeceğiz?

Kanun yapma yetkisi, bu Anayasanın hudutları içinde, en geniş surette Parlâmentoya tanınmıştır. Başka memleketlerde de bunun misali vardır. Bu gibi, İki Meclisin münasebetlerini ilgilendiren hususlarda, bu münasebetleri tanzim için organik kanun denilen kanunlar çıkarılır; nitekim, Fransa'da Avrupa Konseyi seçimlerine mütaallik usuller bir kanunla düzenlenmiştir. Bugün de Anayasa hukukî kaidelerinin, bizde ve Fransa'da bu konuda birbirinden farklı olduğunu iddia etmeye imkân olduğunu zannetmiyorum. Bu hususta öteden

beri muhterem arkadaşlarımın çoğu hatırlar ki, Meclis Başkanlık Divanı ile Senato Başkanlık Divanı temasa geçmiş ve görüşmüşlerdir. Dilekçeler için görüşmüştür, bütçenin prosedürü için görüşmüştür ve İki Meclisin Başkanlık Divanı yetkilileri bu hususta anlaşmışlardır.

Şimdi, arkadaşımızın bu husustaki endişelerini vârit görmüyorum. Tatmin etmiş olabileceğimi ümidetmek isterim.

İkinci noktaya gelince, hiçbir siyasi parti grupuna mensubolmayan kimseler, Senatoda veya Mecliste grup kurabilirler mi? Hayır arkadaşlar, kuramazlar. Anayasa sarıhtır. Hiçbir siyasi parti grupuna mensubolmayan kimseler ne Millet Meclisinde, ne de Cumhuriyet Senatosunda siyasi parti grubu misillü yetkilere sahip gruplar kuramazlar. Aksi halde bizzat Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunu, Temsilciler Meclisi Genel Kuruluna getirdiği metni değiştiremezdi. Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu ne demiş? «Siyasi gruplar on kişiden aşağı olamaz.» Bunu kendisi değiştirmiş «siyasi parti grupları on kişiden az olamaz» demiş. Bu değişiklikte kabul edilmiş. Koskoca bir teşriî heyetin abesle uğraşması tasavvuru gayrimümkün bir hâdise olduğuna göre, elbetteki Temsilciler Meclisinin Anayasa Komisyonu ve Temsilciler Meclisinin Genel Kurulu bununla yeni bir hükmü, yeni bir tahdidî istihdaf etmiştir. Bu tahdit, müzakereler sırasında, Sayın Feyzioğlu'nun bahsettiği, muhtelif partilere mensup, muhtelif siyasi parti gruplarına mensup kimselerin meslekî veya mntakavî menfaatlerini korumak maksadına mâtufl gruplar kurmasını önlemek için olsa idi, diğer birçok Anayasa ve İktüzüklerde misallerini gördüğümüz gibi, bunu açıkça söylemek ve bu gibi grupların kurulmasını menetmek ve yine «siyasi grup» terimini kullanmakla İktifa etmek mümkün İken bu yapılmamış, o zaman Sayın Turhan Feyzioğlu'nun, siyasi parti grubu mensubu olmıyanların, özellikle, bağımsızların, bir siyasi parti grubu İle «akrabalık», «apparentement» kurabilmeleri yolunda verdiği bir teklifi komisyon benimsememiş, Genel Kurul benimsememiş yani açıktan açığa Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda grup kurma hakkı sadece siyasi partilere ve on üyeden aşağı üyesi olmıyan siyasi partilere ta-

nımmıştır. Bu, bizler için, ne bir his meselesi, ne de bir siyasi arzu meselesidir. Bu, Anayasanın objektif tefsiri meselesidir. Siyasi partilere mensubolmayanlardan, siyasi partilere girmek isteyenler varsa siyasi partilere girerler. «Sayın Tabii üyeler eğer bir siyasi partiye girerlerse» diyor, Anayasa, 'Senatonun ilk kısmi seçiminde Tabii Üyelik sona erer. Şu halde; siyasi partiye giremeyecekler; fakat, aralarında siyasi grup kuracaklar! Bu, Anayasanın lâfzına ve ruhuna aykırı bir hal tarzı olur. Anayasa hükümlerini bu tarzda çevirmeye objektif bakımdan imkân yoktur.

Muhterem arkadaşlarım; şu hususa da cevap vereyim ki; yine bütün dünya parlamenterlerinde olduğu şekilde biraz evvel kabul buyurduğunuz birinci maddede siyasi parti grubu mensubu olmayanlara yani bağımsızlara veya şu veya bu Mecliste on üyeden az mensubu bulunan siyasi partiler âzası için, Avrupa Konseyi ve diğer yerlere seçilmek imkânı burada ortadan kaldırılmış değildir. Bir şartla; ne kadar siyasi parti grubu varsa bunlar evvelâ, Anayasanın 85 nci maddesinin kendilerine tanıdığı öncelik hakkından istifade ederler ve bu haklarını oranları ölçüsünde kullanırlar. Çünkü, bunlar organize teşekküllerdir, çünkü bunların yüce meclislerle efkârı umumiye yani seçmen kütlesi arasında parti yoluyla irtibat kurma fonksiyonları vardır. İşte bu mucip sebeplerden dolayı, siyasi parti grupları, grup kuramayan siyasi parti mensupları ile bağımsızlardan önce gelirler. Ancak, oranları itibariyle onlara düşen yerler kendilerine verildikten sonra, arta kalan yerler varsa, diğer memleketlerin hiçbirinde yasak edilmemiş bulunduğu şekilde, işte o yerler, bağımsızlara ve grup kuramayan siyasi parti mensuplarına ayrılır. Bizim Anayasamızın anlayışı, hele bizzat Sayın Kemal Sarıbrahimoğlu'nun bahsettiği Temsilciler Meclisi müzakereleri takibedildiği zaman görülür ki, başka türlü olmamıştır. Diğer hükümlerle birlikte incelendiği zaman da başka türlü mütalâa etmeye imkân yoktur.

Hulâsaten tekrar arz edeyim.

1. Bağımsız üyeler ve bir mecliste 10 üyeden az üyesi bulunan siyasi partiler mensupları, siyasi grup kuramazlar ve bir siyasi parti grubu ile ilişik tesis edemezler. Ancak bir siyasi

partinin 10 tane üyesi olsa ve meselâ, bağımsızların sayısı 60 dahi olsa, bunlar, on kişilik siyasi parti grubuna, bağımsızlardan ve grup kuramayan siyasi partilerden önce şu veya bu orana seçilme hakkı tanınmıştır. Onun hakkı yerine geldikten sonra eğer yer artıyorsa, o zaman bağımsızların ve siyasi partiye mensubolan fakat grup kuramayan kimselerin sırası gelir. Bizim Anayasaya uygun gördüğümüz tek anlayış da bundan ibarettir. Kanun teklifinin lehinde rey vermenizi, bu konuda bir an evvel seçim yapılması zarureti de Dışişleri Bakanlığınca Başkanlığa bildirilmiş olduğu cihetle, bilhassa istirham ederim, arkadaşlarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; tasarrufların tümü üzerinde bir aleyhte bir lehte ancak söz verilebilir. Lehte ve aleyhte konuşma yapılmıştır. Kimseye söz vermeyeceğim.

Tasarının heyeti umumiyesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir.

Şimdi, daha evvel almış olduğunuz karar gereğince saat 16,00 dan sonra sözlü sorulara geçiyoruz. Ancak bu arada sorularla ilgili bir önerge vardır.

2. — *Antalya Milletvekili Ömer Eken'in, sıhhi durumunun vahim olduğu müşahede altında bulunduran doktorlar tarafından ifade edilen eski Cumhurbaşkanı hakkında ne düşünüldüğüne dair Adalet ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarından sözlü sorusunu geri istediğine dair önergesi (6/570)*

BAŞKAN — Önergeyi okuyoruz.

Millet Meclisi Başkanlığına.

Gündemin 76 sıra numarasındaki sözlü sorumu geri aldığımı arz ederim.

Antalya
Ömer Eken

BAŞKAN — Sözlü sorusunu geri almak istiyorlar. Kararımız lâzımdır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş ve sözlü soru önergesi geriverilmiştir.

Şimdi birinci sırada bulunan sorunun görüşülmesine geçiyoruz.

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin'in, Karayollarının bugünkü haliyle, kaç tonluk vasıtaların seyrine müsait bir durumda bulunduğuna dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevapları (6/483)*

BAŞKAN — Soru sahibi Sayın Keskin... («Komisyonda» sesleri) Soru sahibi yoktur, komisyonda bulunduğuna dair bir yazı da olmadığından soru düşmüştür. («Komisyondan geldi» sesleri)

Arkadaşımız komisyondan gelmişlerdir; Ticaret ve Bayındırlık Bakanları da buradalar. Soruyu okutuyorum.

6. 12. 1962

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun sözlü olarak Sayın Bayındırlık ve Ticaret Vekilleri tarafından cevaplandırılmasına tavassutlarımızı saygılarımızla arz ve istirham ederim.

Sabri Keskin

Kastamonu Milletvekili

1. Memleketimizin iktisadi ve sosyal hayatında büyük bir rol oynadığı muhakkak bulunan karayollarımız inşa tarzı itibariyle bugünkü haliyle kaç tonluk vasıtaların seyrine müsait bir durum arz etmektedir?

2. Mer'i bulunan Trafik Kanunu ve Nizamnamesinde bu sıklıkta 16 ton olarak tesbit olduğuna göre halen karayollarımızda seyreden bütün vasıtaların durumu mevzuatımıza uygun mudur? Büyük tonajlı kamyonların yolları tahribettiği iddiası ne dereceye kadar doğru bulunmaktadır?

3. Karayollarımızın inşa durumuna ve mer'i mevzuata uygun düşmeyen fazla tonajlı kamyonların ithaline ve hattâ Türkiye'de montesine neden müsaade olunmuş, bu vasıtaları satınalanlar ile Devlet neden ızzar edilmiştir?

4. Büyük meblâğlar ödiyerek ve hattâ borçlanmak suretiyle bu vasıtaları satınalan vatandaşların zararını Hükümet ne şekilde telâfi etmeyi düşünmektedir? Badema yapılacak

ithalâtta bu durumda olan kamyonların yurda girmemesi için ne gibi tedbirler alınmıştır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bayındırlık Bakanı.

BAYINDIRLIK BAKANI İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Kastamonu Milletvekili Muhterem Sabri Keskin'in sorularına madde madde arzı cevap ediyorum.

1. Yurdumuzdaki bütün karayollarının bir genel envanteri yoktur. Yalnız Devlet yollarının envanteri mevcuttur. Buna göre; 24 000 Km. yi bulan bu Devlet yolu ağın 8 000 Km. lik kısmının projesi 8 ton dingil ağırlığını taşıyacak şekilde yapılmış, bunun da ancak 5 000 Km. si fiilen bu projelere göre inşa edilmiştir. Devlet yollarının 16 000 Km. si genel olarak 8 ton dingil ağırlığını çekemeyecek durumdadır.

2. Yurdumuzdaki, taşıma kabiliyeti 16 tonun üstünde bulunan taşıt sayısı 1 000 olarak tahmin edilmektedir. Bu hususta kesin istatistikin Emniyet Genel Müdürlüğüne verilmesi gerekirse de, fişlerinin tanzim edilmemesinden dolayı, maalesef alınamamıştır.

Yollarımızın üst temel ve kaplama kalınlıkları, üzerlerindeki yükü temele gayrikabili teeviz temel basıncını aşmıyacak tarzda intikal ettirecek kalınlıklar olarak hesaplanır. Buna göre;

a) Yük artarsa,

b) Temel zemini iyi olmazsa, kaplama ve üst temel kalınlıkları artar. Muayyen bir yüke göre hesaplanmış bir yola daha ağır bir yük tatbik edilince gayrikabili teeviz temel basınçları geçilmekte ve yol yer yer oturmakta çatlaklar teşekkül etmekte ve buralardan giren su bilhassa kışın tahribatı artırmaktadır.

3. Dünyanın her tarafında yüksek kapasiteli taşıtlar imal edilmektedir. Sadece, bunların kullanılmaları esasında yola zarar vermeleri önlenmektedir. Bu beyanda başvuru tedbirleri şöylece sıralayabiliriz :

a) Bu cins taşıtlar, yapılmış yollara çıkartılmamakta, sadece inşaatlarda kullanılmaktadır.

b) Dingil sayısı artırılmaktadır. Arka dingil çıkarılarak yerine aks grubu konmaktadır.

3. Taşıta römork ve saire takılarak taşıma gücünden tam faydalanılmaktadır.

4. Vatandaşların zararını önlemek için, onların, yukardaki metodlardan birine baş vurmaları mümkündür.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Ticaret Bakanı.

TİCARET BAKANİ MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, fazla tonajlı motorlu kara nakil vasıtaları hakkında Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin tarafından verilen sözlü soru önergesinde Ticaret Bakanlığını ilgilendiren hususlara dair cevaplarımı arz ediyorum.

Memleketimize ithal edilen motorlu kara nakil vasıtalarının, 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve bu kanunun tatbikine dair Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 11, 66 ve 67 ne maddelelerinde yazılı kayıt ve şartlara uygun olması lâzımdır. Söz konusu kanun ve tüzüğü'nün tatbikati ile Bayındırlık ve İçişleri Bakanlıkları görevli bulunmaktadırlar.

Bu itibarla, ithalâtın, mezkûr kanun ve tüzük hükümlerine göre yürütülmesini sağlamak maksadiyle, mer'î dış ticaret rejimimize dair ithalât Yönetmeliğininin 38 ne maddesinde :

«6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre kayıt ve tescilleri mecburi olan araçların Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 11, 66 ve 67 ne maddelerinde yazılı kayıt ve şartlara uygun olduğuna ve ithalinde bir mahzur bulunmadığına dair ilgililer tarafından mahalli trafik mercilerinden alınacak bir belgenin (Karayolları Trafik Tüzüğü'ne ekli 1 sayılı cetvelin (B) kısmında sözü geçen «yedek malzeme ve takımlar» teçhizatı hariç) ilgili gümrük idarelerine ibrazı şarttır. Ancak, özel gayeler için yurda sokulmasında fayda görülen ve yukardaki Tüzük maddelerinde yazılı kayıt ve şartlara uymıyan araçlar, teklifi yapan veya destekliyen Bakanlık ile İçişleri ve Bayındırlık Bakanlıklarının birer temsilcisinden teşekkül eden bir Komisyonun uygun mütalâası gereğince karayolları üzerine çıkmamak kaydıyla ithal edilebilir»

Bu hükümlere göre, söz konusu taşıtların yurda sokulmaları, ancak yukarıda belirtilen esaslar dâhilinde mümkündür.

Binnetice, mahalli trafik mercileri tarafından Gümrük idarelerine hitaben ilgili ithalâteçılara verilen belgelerde yazılı taşıt vasıflarınının Trafik Kanununa ve Tüzüğü'ne uygun olmaması halin-

de, durumun İçişleri Bakanlığı, mahalli trafik mercileri ve Gümrük İdaresince daha sıkı bir şekilde takibi suretiyle trafik mevzuatına uygunluğun sağlanmasının faydalı neticeler vereceği düşünölmektedir.

Hürmetlerimle;

BAŞKAN — Sayın soru sahibi Sabri Keskin.

SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, huzurunuzda getirmiş bulunduğum sözlü sorumu, Devlet daireleri ve bilhassa muhtelif vekâletler arasında maalesef Türkiyemizde bir koordine çalışma olmadığını Yüksek Meclis huzurunda tesbit ve izah etmek üzere getirmiş bulunmaktayım.

Muhterem Bayındırlık Bakanımın verdiği izahatı arkadaşlarım dinlediler. Bu izahata göre halen yürürlükte bulunan Trafik Kanunumuz ve bu kanuna uygun olarak çıkarılmış bulunan Trafik Nizamnamesine göre Türkiyemizde seyreden vasıtaların 16 tondan fazla yük taşımamaları icabetmektedir. Nitekim Sayın Bayındırlık Bakanımın verdiği izaha göre, 24 bin kilometreye baliğ olan Devlet yollarından ancak 8 bin kilometresi en iyi kaliteli yolumuzdur. Bunlar, yapılaş ve inşaat tarzı itibariyle bir dingilde ancak sekiz ton, iki dingilde vasıtalar için onaltı ton ağırlığındaki bir vasıtanın seyretmesine müsait bulunmaktadır. Geriye kalan yollarımızın bundan daha az sıklık taşıyacağı vasıtalara müsaidolduğu nazara alınırsa, bizim yol inşaat durumumuza göre ağır tonajlı kamyonların bu yollarda seyrine müsaade edilmiyeceği neticesine ulaşmak icabetmektedir.

Muhterem arkadaşlarım; işin bu safhasına gelince, gayet enteresan mevzular karşımıza çıkmaktadır. Şimdi Sayın Ticaret Bakanımız bu yurdular ki; ithalâteçılara, mer'î mevzuatımıza uygun olduğuna dair mahalli trafik şubelerinden alınmış vesika ibraz etmek suretiyle, ancak kamyonların ithaline müsaade edilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım; bugün fiiliyatta, karayollarımız üzerinde fabrika tonajı 15 - 18 tonluk ve iki dingilli namütenahi kamyonlarımız seyir halindedir. Tasavvur buyurunuz, 15 - 18 fabrika tonluk bir kamyonun boş ağırlığı esasında 10 ton civarında gelmektedir. Bunun üstüne 15 - 20 ton da yük atıldığı takdirde kamyonun mecmuu sıklığı, taşıdığı yüklerle beraber 25 - 30 ton civarına çıkmaktadır. Hal ve keyfiyet böyle olduğuna göre, karayollarının inşaat tarzı, taşıdığı sıklık malûm ve muayyen olduğuna

göre, Devletin, bu yolların tahribi ile ne büyük zararlara düçar olduğu her gün müşahede ettiğimiz hâdiselerdendir. Bu tahripler bu şekilde devam edip gitmektedir. Bunu üzüntü ile belirtmek isterim. Bugün tahribedilen bu yolları onarmakta bile güçlük çekmekteyiz.

Şimdi, mevzuatımız 16 tondan fazla iki dingilli bir kamyonun yüküyle beraber seyir etmeyeceğini âmir bulunduğuna göre, bendeniz Sayın Ticaret Vekilinden bilhassa sormak istiyorum : Bu ithalâtçıların halen mer'î bulunan nizamname ve kanun hükümlerine göre almış buldukları bu vesikalar, bendenizin kanaatime göre nakikate tevafuk etmemektedir. Çünkü, bugün, geçelim dışardan ithal edilen kamyonları, Türkiye'de montesine müsaade edilmiş bulunan ve Tuzla'da monte edilip piyasaya arz edilmiş bulunan Bussing Firmasının iki dingilli kamyonların tonajları 15 tonluktur. Buna hangi makam, «kanun ve nizamnameye uygundur» diye vesika vermiştir? Bilhassa bunu öğrenmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım; diyebilirler ki, bunu satınalan şahıs veya şoförler, kamyonun dârasını nazarı itibara alarak, taşıyacakları yükün az olmasını peşinen kabul etmiş sayılırlar. Ancak, vatandaşlarımızın ızzar edilmemeleri bakımından, Ticaret Bakanlığının bu iş üzerinde hassasiyetle durması lâzımgeldiğine kaanım. Çünkü, bu kamyonlar 225 - 230 - 250 bin lira gibi muazzam meblâğla satınalınabilmektedir. Bu kadar yüksek meblâğ ödemek suretiyle bu kamyonları satınalan şoför veya nakliyeciler vatandaş, elbette ki, kamyonunun parasını çıkartmak amorte edebilmek için tonajı seviyesinde yük taşımak mecburiyetindedir. Tonajında yük taşıdığı takdirde de, arz ettiğim gibi, onun ağırlığı 25 - 30 tonu geçmekte ve binnetice karayollarımız geniş miyasta tahribe uğramaktadır. O halde böyle kamyon ithalini, bu kabîl kamyonların monte edilmesini temin eden, bu kabîl ithalâtçılara veya imalâtçılara vesika veren makamlar, memurlar kinlerse, bunlar üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Bunlar hakkında gerekli takibat yapılmalıdır. Bugün Devletin zararı muazzamdır. Bugün tonajından fazla yük taşıdığı iddiasıyla cezaya mâruz bırakılan şoför ve nakliyecilerin uğradıkları zarar muazzamdır. Böyle bir yük taşıyamayacaklarını bilselerdi, öbür tarafta daha müsait 5 - 8 tonluk kamyon-

lardan, bu para ile, 4 - 5 tane kamyon mübayaaya etmek imkânına sahibolacaklardı.

Diğer taraftan muhterem Bayındırlık Bakanım fazla dingil ilâve edilmek suretiyle bu mahzurların bertaraf edilebileceğini burada ifade ettiler. Öyle zannediyorum ki, fazla dingil ilâvesi de, şoföre, nakliyeciyeye muazzam ve munzam külfetler tahmil edecektir. Fabrikasyon olmadığı için, bu külfetlere rağmen karayollarının tahribatı önlenemeyecektir. Benim mâruzatım, bilhassa üzerinde durduğum nokta, vatandaşları ızzar etmemek keyfiyeti bir; ikincisi de yolların tahribi suretiyle Devletin mâruz bulunduğu zararın büyüklüğüdür. Buna sebebiyet verenler hakkında gereken muamelenin yapılmasını ve gereken hassasiyetin gösterilmesini bilhassa istirham ediyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ticaret Bakanı.

TİCARET BAKANI MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşım, Ticaret Bakanlığı ithalâtı tahdit ederken, dolayısıyla kotalar vaz'ederken, bunu re'sen yapmaz. Ya Devlet sektöründen aldığı malûmatla veya hususi sektörün verdiği malûmatla yapar. Yani bu, alâkalı durumda bulunan Sanayi, Bayındırlık, Tarım, İmar ve İskân bakanlıkları ile hususi sektör ve Odalar Birliği vasıtasıyla yapılır.

Binaenaleyh; biz, her malı teker teker tetkik etmek imkânını bulamadığımız için, ya Devlet sektöründen veya hususi sektörden aldığımız malûmata müsteniden yaparız. Bize bu malûmat, hususi sektörden bâzan yanlış gelebildiği gibi, Devlet sektöründen de bazan yanlış verilebilir. Bu bakımdan ikinci bir tevzide bunu nazarı itibara alırız. Kamyon ithalinde böyle bir vaziyet varsa bunu biz bu şahısların veya müesseselerin mensuboldukları birlik ne ise, bunların bağı oldukları birlik ne şekilde tesbit ederse, o şekilde yapıyoruz. Bununla beraber arkadaşımız müsterih olsun; yeni dış ticaret rejimimizde, birinci yıl plânını uygun olarak, kamyon ithali yoktur. Mahaza herhangi bir sebeple böyle bir şey olursa ve yanlış bir hareket olursa bize daima bildirmeleri mümkündür. Hatâ bizden çıkmamıştır. Ben bu meseleyi de tetkik ettirdim. Nakliyecilerle yaptığımız temaslarda bize de söylemişlerdi. Haklıdırlar. Hususi sektörden gelmiş olabilir. Bunu tetkik ettirmekteyim. Ama ye-

niden öyle birşey yoktur; zaten kamyon ithali de kalkmıştır. Yani kusur bizde değildir; bu gibi kusurlar daima tevali edebilir. Gönül arzu ederdi ki, alâkalı birlik gerekli malûmatı bize bildirsin; biz ayrıca bir teftiş ve tahkikat mevzuu yapmayı, uzayabilir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun.

SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Şimdi muhterem arkadaşlarım, Vekil Bey buyurdular ki, Ticaret Bakanlığının bu işte bir kusuru yoktur. Ticaret Vekâleti ithale müsaade ederken hususi veya resmî sektör tarafından verilen malûmata göre bu ithali yapmaktadır.

Bendeniz diyorum ki, bizim elimizdeki mevzuat, Trafik Kanun ve Nizamnamesi bellidir. Yollarımızın kapatitesine göre, iki dingilli vasıtalar için 16 tondan fazla yük taşımaya müsait değildir. Kamyonun darası buna dâhildir. Karayollarından aldığımız malûmata göre, fazla tonajlı, büyük tonajlı kamyonların ithâl edilmemesi için Ticaret Bakanlığına müteaddit yazılar yazılmıştır. Bu işin bir cephesi.

İkinci cephesi; bugün, fabrika tonajı 15 - 18 tonluk kamyonların ithâline müsaade edilmiştir. Ki bilfiil 1 000 kadar kamyonun Sayın Bayındırlık Bakanının ifadelerine göre halen karayollarımız üzerinden seyri sefer halinde bulunduğunu Sayın Bayındırlık Bakanı ifade ettiler. Bu 1 000 kamyonu ithâl müsaadesini veren Ticaret Bakanlığı, öyle anlaşılıyor ki, hususi veya resmî sektör tarafından işgal edilmiş durumdadır. Daha münasip bir kelime bulamadım. Yani, ithalâtçılara verilecek vesikayı tanzim eden makam Ticaret Bakanlığının işgal etmiştir, yahut yanlış malûmat vermek suretiyle bu kamyonların ithalini sağlamıştır. Madem ki, böyle bin kadar kamyon yolları tahribeden kamyonlar bu şekilde ithal edilmiştir, Ticaret Bakanlığının bir kusuru da yoktur. Ticaret Bakanlığının hatalı şekilde bu kamyonları ihale sevk eden, ona vesika veren makamlar kimlerse, teşekküller kimlerse, hususi sektör veya resmî sektör olabilir, bunlar hakkında ne gibi takibat veya muameleye tevessül olunmaktadır? Ben bunu soruyorum.

Sonra, şoför vatandaşlar ızzar edilmektedir. 15 tonluk bir kamyonun 5 ton yük taşımakla parasını çıkarmaya, amorte etmeye imkân olmadığını her halde Sayın Ticaret Baka-

nı da kabul ederler. Vatandaş tonajına uygun yük taşımak mecburiyetindedir. 5 ton yük taşıdığını farzedelim; neden, bizim millî servetimiz, dövizimiz aynı mahiyette, tamamen kanuna uygun 5 - 6 kamyon ithali dururken bu şekilde bağlanmış olmaktadır? Bendeniz bu hususları nazarlarınıza arz ettim. Bunun meseulleri hakkında da gerekli takibatın, gerekli muamelenin yapılmasına tevessül edilmesini istihham ettim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

2. — *Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, 6/951 sayılı, Suni gübreler hakkındaki Kararnamenin iyi bir şekilde tatbiki için ne düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevabı (6/484)*

BAŞKAN — Manisa Milletvekili Muammer Erten buradalar. Sayın Ticaret Bakanı da buradalar. Soruyu okutuyorum.

7 . 12 . 1962

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sözlü sorunun Ticaret Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delâletlerini arz ederim.

Manisa Milletvekili
Muammer Erten

Soru :

1 - 27 Eylül 1962 tarihli Resmî Gazetede Bakanlar Kurulunun 6/951 sayılı, suni gübreler hakkındaki Kararnemesinin 3 nci maddesinin 2 nci fıkrasında aynen (müteselsil kefâletle kredi verilmesine dair talepler tercihan yerine getirilir. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası munhasıran gübre kredisi için kullanılmak üzere, çevirme kredisi haricinde 150 milyon liralık bir gübre kredisi plâsmanı tesis eder) denmektedir. Bu hükme göre gayet açık olarak gübre kredilerinin mevcut çevirme kredilerine ilâve olarak verileceği anlaşılmaktadır. Bakanlar Kurulunca alınan pek çok mekulet menfaatine kararlar arasında bu karar belki en hayırlı ve Türk çiftçisi için en sevindirici olanlarından birisidir.

2. Ancak, bu kararnameyi tatbik edecek olan T. C. Ziraat Bankası 12 . 10 . 1962 tarih ve 2870 sayılı genelgesiyle, 1 nci maddenin ilk fıkrasının sonunda aynen «muhtelif genelgelerimizle tebliğ edilen cari ikraz birimleri dâhi-

linde kalınmak kaydıyla kimyevi gübre için lüzumu kadar kredi tefrik edeceklerdir.» denmekte; 2 nci maddesinde de, «çevirme kredileri ikraz birimleri içinde gübreye taallük eden miktarlar gübrelerin kullanılacağı mevsimde ayrı bir senet ile ikraz olunarak çiftçilerin bu para karşılığında Zirai Donatım Kurumundan gübre almaları sağlanacak ve ikraz birimlerinin hakıyesi diğer çevirme masraflarını karşılamak üzere mahsul bahemine göre nakden tediye olunacaktır. Çevirme kredilerinin gübreye tekabül eden miktarını aynen kullanmak istemiyen müstahsılların kredileri bu miktar noksaniyle kullandırılacaktır» denmektedir.

Bu genelgeden anlaşıldığı veçhile, gübreler mevcut çevirme kredisi içerisinde mütalâa olunacaktır. Meselâ Manisa ve ilçelerinde çevirme kredilerinin % 10' ilâ % 20 si gübre için ayrılmıştır. Bu şekilde tatbikat hem Bakanlar Kurulu kararına açıkça aykırı ve hem de tatbiki kabîl olmıyan bir ağır formalite şekli yarattığı gibi müstahsılın zamanında gübre almasına da mâni olunmasına yol açmıştır. Bu Hükümetin aldığı güzel kararların vatandaş nezdinde sabote edilmesiyle ancak izah edilebilir. Aynı müessesese tütünlere âriz olan maviküf hastalığı sebebiyle Bakanlar Kurulunca ek kredi verilmesi yolundaki kararları ve hattâ aklık sebebiyle Doğu'ya yardım kredilerini zamanında intikal ettirmemek suretiyle Hükümetin almış olduğu çok güzel kararları tatbikat safhasından maalesef uzaklaştırmıştır.

Bu durum karşısında a) Gübre kararname-sinin iyi bir şekilde tatbiki için ne düşünül-mektedir, b) Hükümet kararlarına bu kadar aykırı yol takibeden mesuller hakkında her hangi bir kanuni işlem yapılması düşünül-mekte midir?

BAŞKAN — Sayın Ticaret Bakanı.

TİCARET BAKANI MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, Manisa Milletvekili Sayın Muammer Erten'in sözlü sorusu ile ilgili cevaplarımı arz ediyorum.

Bankaca öteden beri çiftçilere açılan çevir-me kredisi unsurları arasında gübre masrafları da dâhil bulunmaktadır. Söz konusu kararnamenin yürürlüğe girmesini mütaakıp evvelce dekar başına verilen ikraz birimi arasında gübre temini maksadıyla kullandırılan miktar bu birimlerden çıkartılarak, müstahsılın ihtiyacını

karşılamak maksadıyla ve kararnamenin ruhu-na da uygun olarak ayrıca verilmesi derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Filhakika soru önergesinde belirtildiği veçhile müstahsıla evvelce çevirme kredisi adı ile ve tohum, fide, gübre, ilâç alımı ve istihsalde kullanılan işçilerin ücretlerini ödeme gibi yıllık devamlı masrafları karşılamak maksadıyla açılan kredideki gübre alımı için tefrik edilen miktar çıkartılarak ikraz birimi o nisbette indirilmiş, kararnamenin hükümleri gereğince ve Tarım Bakanlığının da mütalâası alınarak çeşitli mahsullerin beher dekarı için lüzumlu gübre miktarının aynen temini imkânı yaratılmıştır.

6/951 sayılı Kararnamenin derhal yürürlüğe konulabilmesi için 12.10.1962 gün ve 2870 sayılı genelge ile teşkilâta yapılan tebligat hükümleri aradan geçen kısa zaman zarfında görülen aksaklıklar nazarı itibara alınarak 6.12.1962 gün ve 2890 sayılı bir genelge ile de islah edilmiş bulunmaktadır.

Gübre Kararnamesinin tatbiki hususunda T.C. Ziraat Bankasına alınan karar ve tedbirler yerinde olup, idareciler hakkında her hangi bir işlem yapılması düşünülmemektedir.

Muhterem arkadaşlarım, hakikaten Hükümet ziraatin randımanını artırmak bakımından bu sene - geçen sene dolayısıyla - 150 milyon liralık bir gübre kredisi açtırmıştır. Yalnız, bu maddi imkânları henüz bulamamış iken, Ziraat Bankası, kendi imkânlarına dayanarak 150 milyon liralık bir kredi açılmasına karar vermiştir. Bu kararnameyi şüphesiz muhtelif teşkilâtına bildirmiş bulunuyor. Ziraat Bankası memleket içine yayılmış ve birçok yerlerde şube ve ajansları olan bir teşekkül olduğu için birinci sirkülerden sonra bâzı tereddütler olmuş; zaten bu tereddütler banka şubesiyle Umum Müdürlük arasında değil, aynı zamanda Zirai Donatım Kurumuyla banka şubesi arasında olmuş ve aradaki zaman zarfında bunu tashih etmiştir. Mümkündür ki, bugün dahi görmediğimiz bâzı yerde bir ihtilâf çıkabilir ve burada gecikme olabilir; belki de yanlış anlamalar dolayısıyla. Bu bakımdan bu muazzem işi yapan Ziraat Bankasına, haddizatında teşekkür etmek icabeder. Çünkü Ziraat Bankası türlü muameleler arasında bunu da yapıyor. Bu bakımdan, bâzı anlaşmazlıklar, dolayısıyla gecikmeler olabilir. Ziraat Bankası

fevkalâde vazifeler arasında bu vazifeyi de seve seve kabul etmektedir. Bâzi tereddütler dolayısıyla, bâzi yerlerde gecikmeler olduğunu da ilâ ve etmek isterim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Soru sahibi Sayın Muammer Ertan.

MUAMMER ERTAN (Manisa) — Sayın Ticaret Bakanına soruma verdiği cevaptan dolayı kendisine teşekkürle sözlerime başlayacağım. Ancak, Ziraat Bankası hakkında ve Gübre Kararnamesinin tatbiki vesilesiyle venmiş olduğu cevaplarda Sayın Ticaret Bakanı ile aynı kanaatte bulunmuyoruz ve bu hâdiseyi onun açısından görmüyoruz. Bizim görüşümüze göre, Ziraat Bankasına bu hâdiselerde teşekkür etmek şöyle dursun, kendisinin alınan güzel kararları sabote ettiği hakkında, bizde esaslı kanaat uyanmış bulunmaktadır. Şöyle ki; 27 Eylül 1962 tarihinde Bakanlar Kurulu, Suni Gübre Kararnamesini çıkarmış ve bu Kararnameye göre cari olan, yani Ziraat Bankasının çiftçiye verdiği cari krediler haricinde 150 milyonluk bir suni gübre kredisi tesis etmiş bulunmaktadır. Buna göre, bu Kararnamenin mânasından çıkacak netice şudur : Misal olarak alayım; çiftçiye dönüm başına tütünde veya pamukta yüz lira kredi veriliyor ise, Ziraat Bankası gübre için bunun dışında, meselâ bir dönüm pamuk için 30-35 lira kredi tâyin etmişse Ziraat Bakanlığı, 100 liranın dışında bu krediyi vermesi icabederdi. Bu kararnameden anlaşılan mâna budur. Ziraat Bankası bunu böyle tatbik edeceği yerde, meselâ, benim seçim bölgemde şöyle tatbika kalkışmıştır; ki bütün Türkiye'de de böyledir : 12 Ekim tarihinde, numarası sözlü sorumda mevcuttur, Bakanlar Kurulunun kararıyla taban tabana zit bir genelge çıkararak diyor ki; «gübre kredisini normal cari ikraz fonları içinde mütalâa edeceksiniz.» Bunun üzerine Manisalı Ziraat bankaları, normal kredinin % 10 nu gübre kredisi olarak kabul etmiştir. Bu tamimiyle hem de öyle bağlamaktadır ki, eğer vatandaş gübre kredisi almazsa eskiden beri verdiğiniz krediden, gübre kredisini tenzil ederek parasını ona göre vereceksiniz, diyor. Bu işte kendisi bir nevi kârlı çıkıyor. Meselâ 60 lira kredi verilmesi icabeden bir yere, bunun % 10 u gübre kredisi telâkki edilecek 6 lirası gübre kredisi sayılmış ve 6 lira dö-

nüm başına gübre kredisi olarak verilmiştir. Halbuki Ziraat Vekâleti 35 lira takdir etmiştir. Bu durumun tatbikatta beklenen neticeyi vermesine imkân olmadığı gibi, şimdiye kadar tatbik edilen usul, buna nazaran daha faydalı bir usul olarak karşımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı vatandaş, müstahsil, tamamen Ziraat Bankasından şikâyetçi olmuş; hattâ feryad etmiştir. Bu tatbikat karşısında biz meseleyi tetkik ettik. Acaba Bakanlar Kurulu 150 milyonluk bir fon tesisini Ziraat Bankasına emrederken, Ziraat Bankasında bu imkân mevcut mu idi, değil mi idi? Eğer mevcut değilse, Unvan Müdürün Bakanlar Kurulu huzuruna çıkıp, böyle bir kararname çıkardınız ama, benim imkânların buna müsait değildir, bunu tatbik etmeme imkân yok diye bu kararnamemi değiştirmesi; yahut 150 milyonluk fonun Maliye Bakanlığı tarafından kendisine verilmesini istemesi icabeder idi. Ama, böyle yapacağı yerde, tutmuş «benim imkânım yoktur» diye 12 Ekim tarihli, tatbik kabiliyeti olmayan gübre hakkındaki tamimi yapmış bulunmaktadır. Böylece; 30 Eylül tarihinde Ziraat Bankasının gübre kredisi verme imkânı var mıydı, yok muydu, meselesini tetkik etme durumunda kaldık. Tetkik ettiğimiz zaman gördük ki; Ziraat Bankasının, Merkez Bankasından yapacağı reeskont imkânıyla, kendi öz kaynakları ve bu suretle temin edeceği kaynaklardan 600 ilâ 700 milyon liralık, 30 Eylül tarihinde, bir imkân mevcut bulunmaktadır. Şimdi, bu imkân karşısında, Ziraat Bankası bunu tatbik edeceği yerde, kalkmıştır, Bakanlar Kurulunun almış olduğu kararı sabote edencesine, cari ikraz birimleri içinde gübre meselesini mütalâa etmiş ve böylece tatbik kabiliyeti ortadan kaldırılmıştır. Bilâhara, Sayın Bakana teşekkür ederim, kendisi bizim müracaatlarımıza, kendisine vâkı ziyaretlerimizde meselelerimize yakın alâka gösterdiler. Ziraat Bankasına icabeden yeni tamimleri çıkarttılar. Ama, bugün dahi Ziraat Bankası bu meseleyi tatbik etmemekte veya tatbik etmek istememektedir. Arif Ertunga arkadaşım halen İzmir'de Ziraat bankalarının yine eski tamime göre muamele yapmakta olduğunu bana gelip ifade ettiler.

Karadeniz gezisine gittiğimiz zaman, Karadeniz bölgesinde de aynı şikâyetleri tekrar etmişlerdir. Sayın Hilmi İncesulu arkadaşım da

oturduğu yerden, Çorumda'da aynıdır diye işaret etmektedirler.

Halbuki Zirai Donatım Kurumu bu 150 milyonu hesaba katarak, 150 milyon liralık gübreyi de, Ziraat Bankası emrine hazır bir vaziyete getirmiş bulunmaktadır. Şimdi gübredeki durum bu. Halen de tatbik edilmemektedir. Bakandan rica ediyorum tekrar eğilsinler, yeni gönderilen tamimler dahi işlememektedir. Mesele, Bakanlar Kurulu kararında diyor ki; «Müteselsil kefaletle gübre kredisi verilecektir.» Ziraat Bankası ise «Hayır, ipotek yapılacak, öyle vereceğim.» diyor. Tatbik kabiliyeti kalmıyor ve herkes de baştan aşağı bundan şikâyetçi. Güzel kararlar alınıyor; ama bir müessese bunları tatbik etmiyor. Şimdi niçin Ziraat Bankası bunda kasıtlıdır? Ben öyle görüyorum. Bakıyoruz, Doğuda açlık vardır, Hükümet çırpınmıştır, bir karar alınmıştır, Doğuya kredi verilmiştir. Ziraat Bankası bir tamim yapmıştır; orada güya açlık önlenecek. Ziraat Bankası der ki; bu verilen krediyi çiftçinin borçlarına mahsup ediniz. Hükümet açlıktan kurtarayım diyor, o alacağına - şahin misali - mahsup ediniz diyor. Arkadaşlarımız feryat ettiler de bu mesele önlendi.

Mavi küf meselesinde, Bakanlar Kurulu karar aldı. Ek fide kredisi verilmesi emredildi. Fakat tatbikatı maalesef formalitelerle önlendi. Bundan dolayı uğradığımız büyük zarara bir misal arz etmek isterim. Manisa'nın Akhisar ilçesinde her sene 10 - 13 milyon kilo tütün istihsal edilirdi. Maviküf hastalığının fideleri mahvetmesi, zamanında kredilerin yetiştirilmesinin sebebiyle, müstahsil dikim yapamamış, bu sene, 13 milyon kilo civarında olan normal rekolte 3,5 milyon kiloya düşmüştür. Millî servetten kaybımızı hesap ederseniz, milyonların üzerindedir. Halbuki bu verilecek 1 - 2 milyon liralık kredi ile muhakkak önlenebilirdi. Ama, önlenmemiştir. Şimdi, Karadenizde açlık vardır. Mütaaddit defalar Bakanlar da seyahat ettiler, gördüler. Bu hususta Bakanlar Kurulu karar alıyor, yine Ziraat Bankası karşılama çıkıp, «Benim imkânım yok» diye, Karadenizdeki açlık meselesini önlemek için alınan tedbirleri baltalamaktadır. Şimdi, imkânları olduğunu tesbit ettikten sonra, bu misalleri gördüğümüz zaman, Ziraat Bankasının, Hükümet kararlarını, güzel kararları sabote ettiği kanaatine

varmaktayız. Daha bunun misallerini geniş olarak, arz etmek ve hangi tarihte Ziraat Bankasının imkânı ne idi, maviküf zamanı ne idi, efendim, gübre kararnamesi zamanı ne idi; bunları detaylarıyla getirmek imkânı vardır. Onun için, ben Sayın Bakandan; mesuller hakkında bir takibat düşünüyor mu, düşünmüyor mu, diye sormuştum. Ama, aksi kanaatte oldukları takdirde, bunları tesbit edip delilleriyle icabında huzuruza getirmekten çekinmem. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

TİCARET BAKANI MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; hakikaten tatbikata başladığımız vakit, arada bu tereddüt vardı. Arkadaşımızın sözlü sorusu eskidir. Bunu Hükümetin ne şekilde telâkki ettiğini bankaya bildirmiş bulunuyoruz. Arkadaşların, her vesile ile beni ikaz etmesine teşekkür ederim. Çünkü, yalnız bu mntakada değil, başka mntakalarda da bu gibi gecikmeler olabilir. Yalnız, şunu söyleyeyim : Burada Ziraat Bankasının münferit meselelerini ele alıyoruz, esası, dâvanın tümünü mütalâa etmiyoruz. Benim sizden bir ricam var. Ziraat Bankasını, İktisadi Devlet Teşekkülü olarak Muhterem Heyetiniz namına devamlı murakabe eden bir teşekkül vardır ve meclislerinize bağlı olan bu teşekkülün adı «Yüksek Murakabe Heyetidir.» Ben arkadaşlarımızın dileklerini toplamakta ve Yüksek Murakabe Heyetine tevdi etmekteyim. Elbette ki, benden malûmat alabildiğiniz gibi, münhasıran bu işle uğraşan Yüksek Murakabe Heyetine müracaatla her vakit malûmat alabilirsiniz. Zaten Umumi Heyetler olsaydı, 3460 sayılı Kanuna göre toplanan bu heyet, Heyeti Âliyeniz tenvir edilirdi. Aksi takdirde, Ziraat Bankası daima kabahatli gibi görünür. Yalnız, şu hususu arz edeyim ki, Ziraat Bankası, - her vakit burada arz ederim - geçen sene bütçeden ayrılan parayı alamadı. 140 milyon yerine 21 milyon aldı. Binaenaleyh Hükümet kararname neşreder, muhtelif arzular izhar edilir ama, bankanın malî imkânlarını da nazara almak lâzımgelir.

Gün geçmez ki, Ziraat Bankasına bir vazife verilir, fakat, imkânları lâyikıyla gözetilemez. Ziraat Bankası mevcut imkânlarına göre, bu vazifeyi yapmaya çalışır. Tam yapmazsa tenkid edilir, yaparsa teşekkür edilmez. Bu bakımdan,

arkadaşlarım da aynı fikirde iseler, Yüksek Murakabe Heyetinin, bu bankanın muhassalası nedir; hakikaten kuruluş gayesine göre vazifelerini yapıyor mu, yapmıyor mu, hususundaki raporlarını okumalarında ve ondan sonra benimle birlikte müzakere etmelerinde büyük fayda vardır. Yalnız, arkadaşımın kullandığı bir kelimenin üzerinde durayım : Banka mensupları arkadaşlarıma, zaman zaman burada, sabote ediyor gibi fazla ağır kelime kullanılmaktadır. Banka mensupları arkadaşlarım, hakikaten meselenin heyeti mecmuasını beraber izah etmeden, burada, yalnız bir meseleyi ele almak insanı üzüyor. Nitekim ki, bu üzüntü dolayısıyla, evvelki gün Ziraat Bankası Umum Müdürü istifa etmiş bulunuyor. Bu istifalar biraz da arkadaşlarımızın ağırca tenkid etmelerinden ileriye gelmektedir. Elbetteki milletvekili arkadaşlarımızın ikazlarına teşekkür ederim, bunlar üzerinde biz, hep beraber tevakkuf edersek daha iyi olur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Muammer Erten.

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Sayın Vekile izahatından dolayı teşekkür ederim. Ben, biraz evvel sert olarak yapılan tenkidlerimi tamamen Ziraat Bankasına tevcih ettim. Sayın Vekilin, bu işte, bizden daha fazla gayret sarf ettiğine eminim. Yalnız, Sayın Vekil ile şu noktada ayrılıyoruz : Halen bu meselenin tatbikatı çok aksak gitmektedir. Yerime oturduğum zaman, Edirne'de, İstanbul'da, İzmir'de ve daha birçok yerlerde halen bu şekilde tatbik edildiğini arkadaşım söylediler. Sayın İhsan Ataöv arkadaşımız da Antalya'da bu şekilde tatbik edildiğini işaret ediyorlar. Adana'da, oradan, bu şekilde tatbik edildiğini işaret ediyorlar. Görülüyor ki, bütün Meclis, aynı şikâyet üzerinde toplanmaktadır. Biz, burada hakikaten bu müesseseye için kelimelerimizi biraz sert olarak kullandık. Bundan çekinmeyi çok arzu ederdim. Fakat, bundan dolayı çok dertli olan vatandaşlarımızdan aldığımız intibalar, hattâ üzüntü derecesine varan intibalar üzerine, bu müesseseyi uyandırabilmek ve biraz anlayışa getirebilmek için, kelimeyi bilhassa bu bakımdan sert olarak kullanmayı tercih ettim. Ancak, şu hususta da Sayın Bakandan ayrılıyorum. 30 Eylül tarihi itibarıyla, lütfetsinler Yüksek Murakabe Heyetine tetkik ettirsinler. Ziraat Bankası birçok meselelerde «imkânın

yok» diyor. Tetkik ettirsinler; kooperatiflerin borçları, ikrazatları karşılığı senetler mukabilinde Merkez Bankasından 30 Eylül tarihinde 500 milyon lira civarında bir reeskont imkânı mevcut muydu, değil miydi? Ayrıca, kendi öz kaynaklarından da 200 milyon lira mevcut muydu, değil miydi? Kendilerinden rica ediyorum, tetkik ettirsinler; eğer menfi çıkarsa bir diyeceğim yok.. Müspet çıktığı zaman, müessesenin kendilerine, zaman zaman yanlış malîmat dahi verebildiğini, bu suretle görme imkânına kavuşacaklardır. Belki, bütçeden derpiş ettiğimiz 100 milyon lirayı Maliye veremedi. Ama, diğer bankanın kaynaklarından ve Koalisyon Hükümetinin iktidara geçtiği günden beri, piyasada teessüs etmeye başlayan istikrar neticesi, bankalara yatırılan mevduat sebebiyle, bu imkânlar da doğmuş bulunmaktadır. O bakımdan, bu hususları tetkik etmelerini ve Ziraat Bankasını, müstahsılın emrinde ve hizmetinde olduğu kanısına getirmelerini bilhassa rica ederim.

Sayın Bakan, banka umum müdürünün istifa ettiğini ifade ettiler. Biz, bankada veya bir müessesede bir aksaklık gördüğümüz zaman, elbette onun başında bulunan şahsı birinci derecede mesul addederiz. Bilhassa Ziraat Bankasının, zirai kredi dağıtan bir müesseseye olduğunu, biraz ticari zihniyetten uzak ve çiftçiyi kalkındırmak zihniyetiyle hareket eden bir müesseseye olduğunu, Mithat Paşanın bunu bu maksatla kurmuş bulunduğunu hatırlamamız icabeder. Tekrar rica ediyorum; güzel bir şekilde izah ettiler, anlayışlarına teşekkür ederim; ama bu müesseseler, bütün Türkiye'nin, bütün çiftçinin kaderi ile, bizim kalkınma planımızla ilgilidir. Bu müesseseye üzerinde titizlikle eğilsinler, biraz bu müesseseyi halkın ve müstahsılın hizmetine sokacak şekle getirsinler. Bugün formalitelerden, eskiden tatbik edilmeyen birçok formalitelerden, kasıtlı veya kasıtsız, vatandaş ve müstahsıl şikâyetçidir. Bunu önlemelerini rica ediyorum. Bilhassa, müteselsil kefaletle bu gübre kredisi tatbik edilecekti ama bu tatbik edilmiyor, ipotek isteniyor. Zaten, çiftçinin bütün malı Ziraat Bankasına ipoteklidir. Bu suretle tatbik kabiliyeti bırakılmıyor. Maksatları nedir? -Yine geliyorum şimdi kasıtlı olduğuna:- Tatbik imkânı olmadığı için, diyorlar ki, «150 mil-

yon lirayı veremeyiz; mümkün olduğu kadar müstahsıla zorluk çıkarır da, bu 150 milyon lirayı müstahsılın gelip almasını önlersek, bankanın menfaatine olur» kanaatindedirler. Madem ki, Sayın Vekil de ifade ettiler, bundan istifade ile bir misal vereyim; geçen sene bu misali vermek istememiştım, çünkü biraz şahsi oluyor. Geçen sene mavi küf mevzuunda, Bakanlar Kurulu karar aldı. İlgili Bakanlar, bu işle yakinen alakadar oldular, emir verdiler. Mahalline gittik, gördük ki, kredi tevzi edilmiyor. Meselâ, Akhisar'da sıraya koymuşlar; bir bakıyorum köyler 45 günlük sıraya girmişler... Ne demek 45 gün arkadaşlar, Fide bir haftada dikilir. Fidelerin bir kısmı hastalık sebebiyle yanmış, çürümüş... Adam gidecek, başka kazalardan, mavi küf hastalığına tutulmayan fideliklerden fide getirecek. Bu bir hafta zarfında olur, 45 gün sıraya koymuşlar. Müdürü sıkıştırdığımız zaman, bana dedi ki «Beyefendi, bizimle neye uğraşıyorsunuz? Gidin merkeze. Oradan, emir verdirtiyorsunuz, ama bize el altından haber salıyorlar; (formalitelerle bu işi önleyin; biz, Hükümetin, milletvekillerinin tazyikine dayanamıyoruz) diyorlarmış, biz de böyle tatbik ediyoruz» diye ifade etti. Kendi müesseselerinin içinde Manisanın ilçelerinin birisinde vazife gören bir banka müdürü bunu ifade etti. İşte, işin ne şekilde tatbik edildiğini görüyorsunuz. Hâdiseye bakıyorsunuz; Karadenizdekiler böyle diyor, diğer bölgelerdeki ve Adana'daki arkadaşlarımız böyle diyor, Edirne'deki aynı şekilde şikâyet ediyor. O zaman bunun merkezden geldiğine kanaat getiriyorsunuz. Tatbikat da müstahsılın aleyhinedir. O halde, kasıtlıdır diyebiliyoruz.

Bu bakımdan, rica ediyorum bundan sonra, Umum Müdür de değişmiş olduğuna göre, Sayın Bakandan, bu müesseseyi biraz daha formalitelerden uzak, biraz daha müstahsılın emrinde bir müessese haline getirmek için gayret rica ediyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

TİCARET BAKANI MUHLİS FİTE (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; sizi üzdüğümden dolayı özür dilerim. Yalnız, üzerine elbette eğileceğim ve eğilmekteyim. Yalnız, arkadaşımından bir hususu rica ediyorum; de-

min ricamı arz ettim, üzerinde durmadılar. Ziraat Bankasının idari ve malî bünyesi, imkânları ve işletme faaliyetleri hakkında, Yüksek Murakabe Heyeti, her sene sizler için bir rapor yazar. Ben, kendime tereddübeden şeyi memnuniyetle yaparım. Arkadaşımdan ve arkadaşlarımdan ricam, sizin için yazılmış ve Ziraat Bankasının bütün faaliyetlerinden bahseden matbu raporu okumak lütfunda bulunurlarsa öbür cephedeki kusurları ve faydaları beraberce mütalâa ederiz. Bu şekilde arz ettikten sonra, zannediyorum ki, arkadaşım ve arkadaşlarımla anlaşmış bulunuyorum.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır. Seçim neticesini okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Memleketimizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonu seçimine (109) zat katılmış ve neticede aşağıda isimleri yazılı üyeler hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye	Üye
Çorum	Bursa
Nuri Ahıskaioğlu	Sadrettin Çanga
Üye	
Afyon	
Halûk Nur Bâki	

Turgut Nizamoğlu	: 78
Esat Kemal Aybar	: 74
Ramazan Demirsoy	: 72
Cevdet Aydın	: 71
Oğuzdemir Tüzün	: 70
Osman Bölükbaşı	: 2
İsmet İnönü	: 2
Ömer Kart	: 2
Atalay Akan	: 1
Osman Ağan	: 1
Vefik Pirinçcioğlu	: 1
Ali İhsan Gögüş	: 1
Ekrem Alican	: 1
Boş	: 14

BAŞKAN — Kâti ekseriyet bulunmadığından netice alınmamıştır, yeniden oylanacaktır.

FETHİ ULKÜ (Tuzeli) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, şimdi bu mevzu gündemde değil, sözlü sorulara devam ediyoruz. Sizin bununla ilgili bir şeyiniz varsa, gelecek birleşimde talebedersiniz.

3. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'in, Osmaniye ilçesi Jandarma Komutan vekilinin ilçe halkından 15 kişiyi dövdüğünün doğru olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/485)

BAŞKAN — Sayın Muzaffer Dünder? Yoklar.. İkinci defa bulunmadıkları için soruları düşmüştür.

4. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Doğu - Karadeniz bölgesinde bir kâğıt hamuru fabrikası kurulmasının düşünülmüş olup düşünülmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/486)

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu buradalar. Sanayi Bakanı yoklar. Soru gelecek Birleşime kalmıştır.

5. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Hopa limanı inşaatına 1963 yılında başlanıp başlanamayacağına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/487).

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu buradalar. Bayındırlık Bakanı buradalar. Soruyu okutuyorum.

11 . 12 . 1962

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Bayındırlık Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygı ile rica ederim.

Giresun Milletvekili
İ. Etem Kılıçoğlu

1. Hopa limanı inşaatına 1963 yılında başlanacak mıdır?

2. Bu iş için gerekli hazırlıklar yapılmış mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Pek muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu arkadaşımızın suallerine arzı cevap ediyorum : Hopa limanı inşaatına 1963 yılında baş-

lanacaktır. Projeleri hazırlanmıştır. Mayıs ayı sonunda veya Haziran ayında ihalesi mümkündür. Hürmetlerimle arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu.

İBRAHİM ETEM KILIÇOĞLU (Giresun)

— İzahlarına teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

6. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Ordu - Giresun ile Ordu - Hopa sahil yollarının inşaat durumuna ve Giresun - Trabzon sahil yolu yapımına ne zaman başlanacağına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/488)

BAŞKAN — Soru sahibi burada, Bakan burada.

Soruyu okutuyorum.

11 . 12 . 1962

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Bayındırlık Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygı ile rica ederim.

Giresun Milletvekili
İ. Etem Kılıçoğlu

1. Halen yapımı devam eden Ordu - Giresun sahil yolunun kış mevsiminde trafiğe açık bulundurulması için ne gibi tedbirler alınmıştır?

2. Bu yol mütaahhitlerinin istihkaklarının zamanında ödenmediği doğru mudur?

3. Giresun - Trabzon sahil yolu inşaatına ne zaman başlanacaktır? Gerekli hazırlıklar yapılmış mıdır?

4. Ordu - Hopa sahil yolu ne zaman bitirecektir, bu husus plânlaştırılmış mıdır, kaç milyon lira sarf edilecektir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI İLYAS SEÇKİN

(Ankara) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; Giresun Milletvekili Etem Kılıçoğlu'nun, Ordu - Giresun, Giresun - Trabzon ve Ordu - Hopa yolları hakkındaki sözlü sorusuna cevaplarımı arz ediyorum.

1. Giresun - Ordu yolunun Turnasuyu - Küçük ve Giresun - Bulancak arasındaki yol inşaatı devam etmektedir.

Trafik, inşaat müddetince, çalışılan yol üzerinden ve bazı kesimlerde servis yollarından devam etmektedir.

Turnasuyu - Küçükli arasında kaya hafriyatı yapma zarureti bulunduğundan dinamitle ateşleme yapılmakta, ateşlemeler esnasında yolun her iki tarafında ve emniyet mesafesinde ellerinde kırmızı filâma bulunan işaretçilerle trafik durdurulmakta, ateşlemeyi mütaakip yol üzerine gelen taşlar derhal temizlenip geçit verilmektedir.

Giresun - Bulancak arasında ise gerek kaya hafriyatı, gerekse yol kenarında yapılan hafriyat dolayısıyla, iş plâni, zaruri olarak saat 6 - 19 arasında yarımşar saat ara ile yolun trafiğe kapatılması esasına göre tanzim edilmiştir.

Her iki kesimdeki trafik tahdidi her gün radyoda ilân edilmektedir.

Giresun - Ordu yolunun, inşaat sahası dışında, programa göre normal bakımı yapılmakta ve yol geçide elverişli olarak muhafaza edilmektedir.

Mezkûr yolun, ateşlemeler dışında her zaman trafiğe açık bulundurulması hususunda ayrıca mütaahhitlere de tebligat yapılmıştır.

2. Giresun - Ordu yolunun mütaahhitlerinin istihkakları zamanında ödenmiştir.

3. Karadeniz sahilini takibeden yolda, çok ârızalı bir araziden geçmesi sonucu inşaat pahalı olmakta ve bütçe imkânlarımızın mahdud bulunması sebebiyle, yolun kısım kısım ele alınması zaruri görülmektedir.

Giresun - Trabzon yolunun 1 08 161,84 liraya ihale edilip 1961 yılında başlanan Akçaabat - Vakfıkebir kısmında 2 - 10,5 Km. ler arasının sanat yapıları tamamlanmış olup, 10,5 - 14 Km. ler arasında çalışılmaktadır. Yapılan harcama 610 486,20 liradır.

Buna ilâveten, emanet inşaat olarak; adı geçen yolun 2 - 5 Km. ler arasının alt ve üst yapısı tamamlanmıştır. 0 - 2 ile 5 - 9,2 Km. ler arasında çalışılmaktadır. Yapılan harcama 1 022 496,43 liradır.

4) Beş yıl içinde, bâzı kesimler geçit yolu olmak üzere, Ordu - Hopa arasında sahilden geçit verilmesine çalışılacaktır.

İş programlanmıştır. Hürmetleriyle arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kılıçoğlu İBRAHİM ETEM KILIÇOĞLU (Giresun) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

7. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, son iki ay içerisinde, kaç vali ve

kaymakamın yerlerinin değiştirildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/490)

BAŞKAN — Soru sahibi burada, İçişleri Bakanı burada mı? Yok. Soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

8. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Erdemli İmamı İshak Özbek'in, 1962 yılı Ağustos ve Eylül aylarına ait, maaşlarının zamanında ödenip ödenmediğine dair İçişleri ve Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/493)

BAŞKAN — Soru sahibi Sayın Arıkan buradalar mı efendim? Yok. Bir defaya mahsus olmak üzere soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

9. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, ipek böcekçiliği ile ipek sanayininin inkişafı için ne gibi tedbir düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Tarım Bakanı Mehmet İzmen ve Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin sözlü cevabı (6/494)

BAŞKAN — Soru sahibi Sayın Binay buradalar mı efendim? Burada. İlgili Bakanlar, buradalar. Soruyu okutuyorum.

17 . 12 . 1962

Meclis Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Tarım ve Ticaret Bakanları tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygularıyla arz ederim.

Bilecik Milletvekili
Şadi Binay

Soru :

Gittikçe durgunlaştığı görülen ipek böcekçiliğimizin ve ipek sanayimizin inkişafı için tatbiki düşünülen tedbirler nelerdir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tarım Bakanı. TARIM BAKANI MEHMET İZMEN (C. S. Giresun Üyesi) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; Şadi Binay arkadaşımızın sordukları soruların Bakanlığımıza taallük eden kısımlarına cevaplarımı arz ediyorum.

Birinci Dünya Harbinden sonra, suni elyafın istihsalı fiyat rekabeti dolayısıyla azalan ipek istihsalı, İkinci Dünya Harbinden sonra, bir aralık kısa bir duraklama geçirdikten sonra bir çok elyafın daha ucuz olarak piyasaya arzı sebebiyle, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de gerilemiştir. Bu gerileme nisbeti, Türkiye'de, başka memleketlerden daha az olmuştur. Tarım Bakanlığı, memleketimizin ananevi bir

istihsal nevi olan ipek böcekçiliğinin inkişâfı ve suni elyafın rekabete tahammül etmesi noktasından gerekli tedbirler alınmaktadır. Bu tedbirler özümle; iyi tohumluk istihsali, hastalıktan âri tohumluk istihsali, memleketimiz şartlarına en uygun tohumların taharri edilmesi, üretiminin denenmesi, müstahsılı tenvir edici kurslar açılması, aynı zamanda ipek böceğinin beslenmesi için dut fidanı yetiştirilip tevzi edilmesi ve memleketimizin en eski müesseselerinden biri olan Bursada mevcut İpekçilik Enstitüsü marifetiyle, gerek yabancı memleketlerin yaptıkları araştırmaları, gerekse memleketimiz şartlarına uygun araştırmaları yapmak suretiyle ilmi yönden de bu mevzuda halkımızın hizmetine çalışılmaktadır. Hürmetlerimle arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Ticaret Bakanı.

TİCARET BAKANİ MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşım, muhterem arkadaşımın soruları haddizatında Tarım ve Sanayi bakanlıklarını alâkadar eder. Ama, Türkiye ekonomisinde hiç bir iktisadî mevzu yoktur ki, umumi bütçeden binde iki tahsisat alabilen. Bakanlığımızı alâkadar etmesin. Bu itibarla, karınca kararınca, bana taallük eden işler hakkında da arzı cevap edeyim.

İpek böcekçiliğimizin inkişâfı bakımından Tarım Bakanlığınca alınması gereken tedbirler hakkında Sayın Tarım Bakanı arkadaşım gerekli cevabı vermiş bulunuyor.

İstihsal olunan ipek kozalarının değerlendirilmesi esas itibariyle, Bursade faaliyette bulunan Koza Tarım Satış kooperatifleri birliğinin vazifeleri meyanında mütalâa edilebilir.

Malûm bulunduğu üzere, suni ipeğin yerini tutan ve son yıllarda nevileri bir hayli artan suni elyafın fiyat bakımından ucuzluğu ve dokuma sanayiinde kolaylıkla istimâl edilmesi, ipek böceği beslenmesinin ve ipek istihsalinin mahdut bir zümrenin ihtiyacını karşılayacak seviyede kalmasını mecburi kılmaktadır.

İstihsal edilen kozaların kuru koza olarak ihracı veya ipek ipliği haline getirilerek dahilde istimali, satış fiyatları uygun olmaması bakımından bir takım güçlükler arz etmektedir. Buna rağmen, Koza Tarım Satış kooperatifleri birliği imkânlarını müsaadesi nisbetinde ortak mahsulü koza mübayaa etmekte ve değerlendirilmesi mevzuu üzerinde önemle durmaktadır. Bu cümleden olarak, birlik elinde bulunan dokuma

tezgâhlarının faaliyete geçirerek ipekli şantung kumaşları dokumasının birlik için rantabl olup olmadığı mevzuunu tetkik ettirmiş ve bunların maalesef rantabl olamayacağı anlaşılmıştır.

Ayrıca, koza birlik ve yabancı sermayenin iştirakiyle kurulmuş bulunan tesisin faaliyete geçirilmesi için Sanayi Bakanlığı ile müstereken çalışmalar yapılmaktadır. Bu suretle istihsal olunan kozaların işlenerek değerlendirilmesi mümkün olacaktır.

Diğer taraftan koza kooperatifleri ve birliğin uğradıkları zararların bertaraf edilmesi ve bünyelerinin malî bakımdan takviyesi yolunda yapılan çalışmalar kozacılığın istikbalini kurtaracak şekilde inkişaf etmektedir.

Muhterem arkadaşlar, Bursa Koza Birliği büyük fedakârlığa katlanarak çok sene evvel emprime yapacak olan ve daha büyük imalât yapmak üzere büyük bir tesis vücuda getirmiştir. Finansmanı için, işletme sermayesi için Koza Birliği birkaç sene evvel bir şirket kurmuş, bu şirkete kendisi iştirak ettiği gibi, Sanayi Kalkınma Bankasının ve bir İtalyan şirketinin de iştirakini temin etmiştir. Yalnız aradan zaman geçmiş bu finansman temin edilememiş, İtalyan şerik de memleketine dönmüştür. Bu suretle Sanayi Kalkınma Bankasının alâkası da azalmıştır.

Şimdi bu vaziyet karşısında ne yapabilir-dik? Bizzat Bursa'ya gittim ve bu sanayii tesislerini tetkik ettikten sonra şu kanaate vardım: Bu tesisatin işletilmesi için mahraç bulmak lâzımgelmmişti. Bunu dâhilde aradık ve Sanayi Vekâletinin yardımıyla; Sümerbank kumaşlarını emprime ettirmek üzere bu sanyie verirse, bu sanayi iş bulmuş olur ve Ziraat Bankası kredi açar. Ziraat Bankası ve Sanayi Vekâleti beraber hareket ederse İtalyan ortağı tekrar dönebilecek ve İtalyan ortağın geri dönmesi ile de Sanayi Kalkınma Bankasının da alâkası fazlalaşır.

İşte bu nevi müesseseler bir araya getirmek suretiyledir ki, bu ölü fakat haddizatında çok güzel olan tesisin kıymetlendirilmesi, yeniden kalkınması imkân dâhiline gelecektir.

Vekâletime doğrudan doğruya taallük etmele beraber, bir memleket meselesi telâkki ettiğim bu iş, alâkadar müesseselerin yardımlarıyla ümit ediyorum ki, pek yakında harekete getirilebilecektir. İnşallah o gün arkada-

şına daha tafsilâtlı cevap verebilirim ve memleketin ipekçiliğine hakikaten yardım etmiş olacağımı zannediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Soru sahibi Sayın Şadi Binay.

ŞADİ BİNAY (Bilecik) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım, bendeniz ipek böcekçiliği ile meşgul olan bir memleketin çocuğuyum. Bu itibarla ipek böcekçiliğini kendi çapımda enine boyuna bir incelemeye tâbi tuttuktan ve bazı tedbirlerin alınabileceğine, bazı inkişaf kaydedebileceğine inandıktan sonra bu sualimi sormuş bulunmaktayım.

Sayın Hocamız, bunun daha ziyade Sanayi Bakanlığı ile ilgili olduğunu hatırlattılar. Ben hocamız Yüksek Mürakabede, memleketin birçok iktisadi müesseselerinde çalışmış, bilgi sahibi olmuş bulunması dolayısıyla, belki de bu hissin altında kalarak, bu soruyu kendilerine de tevcih ettim ve verdikleri izahat da bunda yanılmadığımı gösterdi.

Şimdi arkadaşlar, ipekçilik, dünyamızda âsalet, zerafet ve refahın sembolü olarak bütün tarih boyunca yer etmiştir. İnsanlık tarihi kadar mâzisi eski olan ipek böcekçiliğinin vatanı Çin'dir. Milâttan 500 sene sonra Bizans İmparatoru Jüstinyen zamanında Anadoluya getirilmiş ve o tarihten beri de memleketimizde ipek böcekçiliği inkişâf etmiştir.

Meselâ bu inkişâf, 1908 de 18 388 000 kiloyu bulduğu halde, 1920 de 603 000 kilo, 1961 de 1 600 000 kilo ve 1962 yılında da ancak 1 500 000 kilo gibi bir rakama düşmüştür. Bunda bazı faktörler yol oynamıştır. Meselâ naylon çıkmıştır. Esasen naylonun mânası kelime itibariyle «Nov you lost old naponaise; yani işte şimdi, kaybettin ihtiyar Japon» mânasını taşıyor. Çünkü, Amerikalılar ipeği Japonya'dan çok pahalı fiyatla ithâl etmekte idiler. Böyle ucuz bir maddeyi Dupont müessesesi bulunca bu ismi koymuşlardır. 1950 senesinden itibaren naylon her tarafa yayılmış, birçok yerlerde naylon, perlon, banlon isimleriyle inkişâf etmiştir. Fakat son senelerde bilhassa 1958 senesinden sonra hiçbir zaman tâbi ipeğin yerini tutamayacağı anlaşılmış ve bunun farkına varan Japonlar ipek sanayiinin üzerine eğilmişler ve tam mânasıyla işi hızlandırarak dünyanın en kaliteli, en güzel ipeklerini yine Amerika'ya ve lükse çok düşkün olan Avrupaya'da ihracetmeğe başlamışlardır. Fakat biz naylon re-

kabetinden en az zarar gören bir memleket olmamıza rağmen, gereken tedbirleri zamanında almadığımızdan ve bu inkişâfı lâyıkiyle takibemediğimizden ötürü maalesef bu sanayi, memleketimizde gerilemiştir. Meselâ bizim Bilecik'te, memleketim olan Bilecik'te, bir koza fabrikası vardır. 100 işçi çalışmakta idi, bugün tamamen muattal vaziyettedir.

Dolmabahçe Sarayında, yapılan, ipek perdelikleri, döşemelikleri gördüm. Fevkalâde, iftihar edebileceğimiz bir nesafette idi. Turizm Bakanlığı da ilgilenmiş bunları incelemiş. Bunları dokutun alayım, turistlere satayım demiş. Her nedense bu ilgi zamanla kaybolmuş, ve şimdi tamamen muattal bir vaziyete gelmiştir. Koza Birliği, kooperatifeliğin memlekette bazı sahalarında muvaffak olamamasından dolayı 10 milyon lira borçlu vaziyete düşmüştür.

Şimdi arkadaşlar Japonlar bu işte nasıl muvaffak olmuştur, bunları kısaca arz edeceğim. Enteresan bir konu olduğu için beni dinlemenizi bilhassa istirham edeceğim. Japonlar her hastalığa mukâvim bir ipekböceği tohumunu geliştirmişlerdir. Polihibrit dedikleri bu koza nevini uzun seneler çalıştıktan sonra meydana getirmişlerdir. Meselâ bizim Bursa beyazı, Şamsarı dediğimiz kozlardan elde ettiğimiz iplikler aynı dengede olmuyor. Çekiyorsunuz, evvelâ ince, ortası kalın, tekrar ince, makinelerden kolay çekilmiyor, kopuyor. Bunlarınkisi aynı kalınlıkta. Hastalıklara karşı muhvin Polihibrit denilen kozanın, melezin sırrını ifşa etmek Japonya'da ölüm cezasıyla menedilmiştir. Japonlar keza dut ağacı üzerinde çalışmışlar ve milli bir dut ağacı yetiştirmişlerdir. Buna kokusa bir, kokusa 2 kokusa 3 taa kokusa 27 de kalmışlardır. Kokusa denilen bu dut ağacı geniş yapraklı fevkalâde randımanlı üç senede en güzel yaprakları verecek şekilde bu ağaç ve memleketimizin iklim şartlarına da uygundur. Maalesef Polihibrit denen kozalar ancak 1962 de memleketimize çok az getirilmiş, o da kurak mevsimde, aceba uyar mı, uymaz mı gibi tereddütlere tâbi tutulmuş. Keza kokusa denen dut ağacı şimdiye kadar, bilmiyorum gelmiş midir, gelmemiş midir? Bu hususta incelemem olduğu halde kesin bir malûmatım yok.

Tarım Bakanlığının anlaşma suretiyle bir miktar polihibrit ithal edeceğini öğrenmiş bulunuyor ve bunun tutarının da 150 bin lira ci-

varında olduğunu tahmin ediyorum. Sayın Bakan bundan bahsetmediler. Hükümet ağzından miktarlarımı dinlemeyi can ve gönülden arzu ederdim.

Bunlardan Gümrük Resmi alınıp alınmaması hususunu da tetkik ettim; hayvani tohumlardan vergi alıyor, nebati tohumlardan almıyorlarmış. Halbuki Gümrük Resmi alınmadığı takdirde, bunu mıntakamızdaki müstahsillerle da görüştüm, ucuz olursa hemen alabilecekler ve yetiştirebileceklerdir.

Efendim, bu Japon polihibriti o kadar kârlı bir şey ki, meselâ 25 gramlık bir Japon polihibritinden 75 kilo yaş koza elde ediliyor ve bunun da 6 kilosundan bir kilo ipek elde ediliyor, 986,20 lira eline geçiyor. Bizimkinden bir müstahsıl sadece 317,80 elde ediyor ve böylece 668,40 kuruş zarar ediliyor. Sonra dünyanın her tarafında ve memleketimizde ipek taşıyış edilmiştir ve bunu önlemek üzere 1475 ve 1502 tarihlerinde Kanunname-i İhtisab-i Bursa adını taşıyan metinlerin ortaya konduğu tesbit edilmiştir. Halen yürürlükte bulunan İpekli kumaş norm Nizamnamesi eskimiş olmasına rağmen tatbik edilen bir metin olarak elimizdedir. Fakat o eski ipekliler bugün sadece tarihsel bir anı olarak kalmış bulunmaktadır.

Evet, pahalıdır, bir metre ipekli kumaşın fiyatı 40 - 50 liradan aşağı değildir. Fakat yalnız dâhilde istihsâl suretiyle değil, harice ihracetmek, meselâ İtalya'ya yalnız koza değil ipek ipliği de ihracetmek suretiyle geliştirebiliriz. Bendeniz bu dâvaya, bunun geleceğine gayet samimi olarak inanmış bulunuyorum. Meselâ Japonya'da istihsâl çok artmıştır. 1960 senesinde 220 milyon kare kumaş istihsâl etmişler ve 1962 senesinde de bu miktarı 300 milyona çıkarmışlardır. Kimono kumaşları, kregler, şantuglar, argonzeler de bundan hariçtir.

İpekböcekçiliğini getiren sebepler arasında da bir de karataban hastalığı diye bir hastalık vardır ki, bunun da çaresi bulunmuştur.

Şimdi, bendeniz memleketimizde ipekböcekçiliğinin inkişafı için alınması lâzımgelen tedbirleri huzurunuzda açıklayacağım. İklim ve coğrafi durumumuz ipekböcekçiliğinin inkişafına çok müsaittir. Buna rağmen düşük randımanlı mevcut ırkımızın ıslah edilmemesinden bu işle uğraşan müstahsılın eline az para geç-

mekte, dolayısıyla memleketimizin istihsali de gündün güne azalmaktadır.

İpekböcekçiliği mevzuunda dünyaya önderlik eden Japonların meydana koydukları yenilikleri, memleketimizde de tatbik etmek suretiyle memleketimize büyük döviz temin edecek olan ipekçiliğimizin ihyası mümkündür.

Arkadaşlarım, Bursa'da bir İpekböcekçiliği Enstitümüz vardır. Fakat oradaki kıymetli arkadaşlarımızın bazıları Japon polihibritini ithal etmeyi âdeta bir izzetinefis meselesi yapmaktadırlar. Bizde mutlaka yerli melez ırk meydana getireceğiz demektedirler. 10 sene çalıışmışlar, fakat kesin bir netice alamamışlardır. Buna ne hacet arkadaşlarım? Amerika bir defa keşfedilir. Japonlar vermeye âmadedirler. Bu izzetinefis meselesini bırakalım ve zaman kaybetmeden Japon polihibritini alalım. Bu yeniliğin memleketimizde tatbikati için Vekil Bey, 1963 senesinde ne miktar polihibrit elde edileceğini şimdi lûtfederlerse memnun olurum. Bu hususlarda muvaffak olduktan sonra mevcut flatür sanayimizin de ıslahı ile bugünkü gibi koza ihracetmeyip, dünya piyasalarında aranan vasıfta iyi kaliteli ipek yapmak suretiyle ipekli ihracatçı durumuna geçmemiz gayet kolaydır. Bir de onu işliyecek makinaların ithali lâzımdır. Bizdeki manevniklar gayet iptidaidir. Bununla muvaffak olunamaz.

Şimdi, kısaca 1963 senesi için ne miktar polihibrit ithal edeceğimizi ve Japonya'dan dut fidanı getirip getirmeyeceğimizi, bu hususta ne gibi kolaylıklar düşünüldüğünü Sayın Tarım Bakanından öğrenmek istiyorum. Bendenizi dinlediğiniz için hepinize teşekkür eder, hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Tarım Bakanı.

TARIM BAKANI MEHMET İZMEN (C. Senatosu Giresun Üyesi) — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşımızın ilâveten sordukları suallere cevaplarımı arz etmek üzere yüksek huzuru-nuza çıkmış bulunuyorum.

1963 yılı İlkbaharında Japonya'dan 3 bin kutu polihibrit getirilip tecrübesi yapılacaktır. Dut fidanı mevzuunda bir ithal mutasavver değildir. Yalnız 1963 yılı içinde halkımıza 250 bin dut fidanı tevzi edilmek üzere gerekli tedbirler alınmıştır.

Japon polihibritinin Türkiye'de tatbiki mevzuuna işaret etmekte arkadaşım çok haklıdır.

Bu mevzudaki çalışmalar mevcuttur, yalnız Bursa'daki bu enstitünün çalışmaları biraz ağır yürütülmüştür. Ben de şahsen bu çalışmaların hızlandırılması ve Japonların bulduğu yüksek kaliteli polihibritin Türkiye'de yetiştirilmesi mevzuu üzerinde durduğumu arz ederim. Hürmetlerimle.

ŞADİ BİNAY (Bilecik) Teşekkür ederim.
BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

10. — *Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, bira imalinde kullanılan şerbetçi otunun memleketimizde yetiştirilmesi hususunda ne zamandan beri çalışıldığına dair soru önergesi ve Tarım Bakanı Mehmet İzmen'in sözlü cevabı (6/495)*

BAŞKAN — Soru sahibi ve Bakan buradalar. Soruyu okutuyorum.

17.12.1962

Meclis Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun, Sayın Tarım Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla arz ederim.

Bilecik Milletvekili
Şadi Bina

Soru :

Bira imalinde kullanılan (Hublon) şerbetçi otunun, memleketimizde yetiştirilmesi hususunda ne zamandan beri çalışılmaktadır? Şimdiye kadar ne gibi işler yapılmıştır? Hublon ithalinin durdurulması için alınan tedbirler nelerdir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.
TARIM BAKANİ MEHMET İZMEN (C. Senatosu Giresun Üyesi) — Muhterem arkadaşlarım; Şadi Binay arkadaşımızın suallerine cevaplarımı arz ediyorum.

Şerbetçi otunun memleketimizde yetiştirilmesine 1956 yılında başlanmıştır. Bu mevzuda şimdiye kadar yapılan işler şunlardır :

1956 yılında kültür çeşidi şerbetçi otu pençerlerinden Amerika, Belçika, Fransa ve Çekoslovakya'dan muhtelif çeşitler getirilmiştir. Bu çeşitler üzerinde müesseselerimizde denemeler yapılmıştır. Deneme mahsulünün analizi ve fabrikalarda numuneler üzerinde bira imal tecrübeleri yapılmıştır. Hublon ithalinin durdurulması, memleket ihtiyacına yetecek kadar istihsal yapıldığı tarihten sonra bahis mevzuu olacaktır. Beş yıllık plânda bu mevzuda şu tedbirler derpış edilmiştir ve tatbiki cihetine gidilecektir :

Türkiyenin bugünkü bira istihsal seviyesinde senelik şerbetçi otu ihtiyacı 60 - 65 ton kadardır. 1964 yılında 75 hektar, 1965 te 150 hektar, 1966 da 225 hektar, 1967 yılında da 300 hektar sahada şerbetçi otu yetiştirilecektir. Şerbetçi otu dikildiği tarihten itibaren üç sene sonra mahsule yatan bir nebattır. Dekara verimi de (100) kilo civarındadır. Bu itibarla meselâ 1964 yılı içinde yapılacak 75 dekarlık ekimden 7,5 ton, ilâhiri şerbetçi otu yetişecektir. Bu programın tahakkukuna müvazi olarak, memlekete, şerbetçi otu ithali durdurulacaktır. Halen ihtiyaç karşılanmadığı için durdurulmuş değildir. Hürmetlerimle arz ederim.

BAŞKAN — Soru sahibi sayın Şadi Binay.

ŞADİ BİNAY (Bilecik) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım, şu anda öyle bir konu üzerinde görüşüyoruz ki, hani demişler ki; şeker, irmik hepsi hazır, niçin helva yapmazsın? Biz 1956 yılında bu işe başlamışız, bunun daha evveliyatı da var. 1938 - 1945 yani, İkinci Dünya Harbi esnasında biz bira imalinde hamur malyalarında kullanılan şerbetçi otunu ithal edememişiz, bir ara. İthal edilmeyince Karadeniz mntakasında yetişen yabancı şerbetçi otunu (Hublon'u) bira fabrikalarımızda kullanmışız. Yabancılarından bile memleketimizde iyi neticeler alındığını görmüşüz ve ihtiyaç hissetmişiz. Fakat, tabii harb bitince, normal iktisadi devreye intikal edince, yetiştirmesini düşünecek yerde mütemadiyen ithal yapmışız. Bu ithal ki, tâ bugüne kadar gelmiş. Dikkat edelim, 1956 yılında çalışmaya başlanmış, sene 1963, 7 sene kaybetmişiz. Halbuki bunun neticeleri, arz ediyorum ki, yabancı şerbetçi otunun dahi, bira imalinde kullanılması mümkün.

Yine bu soruyu memleketimle ilgili olarak sormuş bulunuyorum. Bilecik'ten tecrübe mahiyetinde şerbetçi otunun yaprakları Bomonti Bira Fabrikasına getirilmiş iki sene evvel ve orada yapılan denemede dünyada en iyi şerbetçi otu yetiştiren Almanya'nın Alsas bölgesinden ithal edilen şerbetçi otlarından daha iyi randıman alındığı, daha iyi lezzet verdiği, anlaşılmalıdır. Fakat netice itibariyle gerek plânlama ve gerekse Hükümet, son derecede güzel bir anlayışı, geç de olsa, göstermişler ve bu mevzuu ciddiyetle ele almışlardır. Hükümete huzurunuzda teşekkürlerimi arz ederim.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, yine burada da bir iki noktada aydınlanmadım ve sizlerin de aydınlanmanızı teminen, Sayın Bakandan bir iki hususa cevap vermelerini istirham edeceğim.

Şimdi, Gümrük ve Tekel Bakanlığında senelerden beri ele alınmış bu mevzuda büyük bir dosya var. Tarım Bakanlığında da buna muvazi bir dosya var. Arada bir protokol imzalandı. Protokolda dendi ki, 1963 senesinden itibaren pençeler, yani fideler dağıtılsın müstahsıla, yetiştirilsin, gelecek seneye hazırlansın; ondan sonra da 1967 senesine kadar memleketin ihtiyacı karşılsın. Memleketimizin ihtiyacı 65 tonda kalacak değildir muhterem arkadaşlar. Bu sadece, İstanbul'daki Bomonti Bira Fabrikasının ve Ankara'daki Çiftlik'teki Bira Fabrikasının ihtiyacıdır. Bunun dışında Yozgat'ta kurulmaktadır malûmuâliniz. Bir de yine plânda var, 5 Yıllık Plânın tüketim kısmında var, Eskişehir'de ve Afyon'da hususi sektörün buna teşebbüs ettiği de bildirilmektedir. Bunun dışında, yalnız kendi ihtiyacımız için değil, istihlâkimiz için değil, harice bunu çıkarmamız, satmamız da kolaylıkla mümkündür. Çünkü dünyanın her tarafında, Orta - Şark'ta, Yakın - Şark'ta bizden dünya kadar talep olacağı şimdiden belli olmuştur.

Şimdi şerbetçi otunu, pençelerini yetiştiriyoruz. Yalnız iki mesele muallâkta kalmıştır. Bu tıpkı tütün gibi birtakım kurutma tesislerine, modern kurutma tesislerine ihtiyaç göstermektedir. Bu tesisleri kim kuracaktır? Bunların kurulması 500 - 600 bin lira civarındadır. İkincisi de, şerbetçi otu yetiştirecek müstahsıla kredi verme mevzuu vardır. Bu krediyi Ziraat Bankası nasıl organize edecektir? Bunlar henüz halledilmemiştir, arkadaşlar. Evet, şu anda, efendim bunlara lüzum yoktur. Ama, erken tedbir almazsak, dediğimiz gibi, birkaç sene de kaybetmemiz mümkündür. Hükümetin bilhassa bu noktada nazarı dikkatini çekerim. Eğer hazırlıklıysalar, malûmatları varsa, ki bir de eski senelerde bir tasarı hazırlanmıştır, bunu dosyada tetkik ettim ve buldum. Şerbetçi otu kanun tasarısı hazırlanmış. Bunu her halde Bakanlık hazırlamış, diğer Bakanlıklara sevk etmemiş. Burada var, bir dekara ne kadar kredi verilecektir, nasıl yapılacaktır, nasıl mubayaa edilecektir, kurutma tesisleri nasıl yapıla-

caktır şeklinde... Bu tasarı ne olacaktır? Aynıyle sevk mi edilecektir? Tadil edilecek midir? İlâve edilecek hususlar var mıdır? Bunlara da cevap lütfederlerse ayrıca memnun olurum.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

TARIM BAKANİ MEHMET İZMEN (Giresun Üyesi) — Efendim, biraz evvel arz ettiğim 1964 - 1967 yılları içinde tahakkuk ettirmek üzere hazırlanmış olan plân çalışmalarını temin maksadiyle, sair tedbirlerin de alınmasına tevessül edilmiştir. Bu konuda Ocak ayının 15 ilâ 17 nci günleri Ziraat Vekâletinde devam eden bir toplantı tertibedilmiştir. Bu toplantıda Tarım Bakanlığı salâhiyetlileri, Ziraat Bankası temsilcisi ve Gümrük ve Tekel Bakanlığı temsilcileri de hazır bulunmuşlardır. Bu toplantıda şu kararlar alınmıştır.

Birincisi: 1963 yılı içinde, 1967 yılında Bilecik ilimizde yetiştirilmek üzere 30 bin adet pençenin yetiştirilip tevzii kararlaştırılmıştır.

İkincisi, arkadaşımın buyurduğu gibi, bu pençe otunun kurutulup, kabili istimal hale getirilmesi için tesisler lâzımdır. Bu tesislerin de kurulması gerektiği, tesislerin Gümrük ve Tekel Bakanlığınca kurulması iktiza ettiği hususları tesbit edilmiş, keyfiyet Gümrük ve Tekel Bakanlığına intikal ettirilmiştir.

Gerek plântasyon için, gerek sair hizmetleri için lüzumlu kredinin de sağlanması mevzuu yine bu toplantıda tezekkür edilmiş ve bu husus da Ziraat Bankasına intikal ettirilmiştir.

Evvelece hazırlanmış bulunduğunu ifade buyurdıkları kanun tasarısı üzerinde şimdilik, şu anda malûmat arz edecek durumda değilim. Bu mevzuu da tetkik edeceğim.

Şunu hulâsaten belirteyim ki, arkadaşım haklıdır. Bu hususta 1956 yılından beri yapılan çalışmalar ağır yürütülmüştür. Herşey anlaşılıştır. Anlaşılan bu sarih ve net mevzuun bir an evvel tatbika konulması icabederdi. Fakat, biraz evvel arz ettiğim gibi, bu geçen zamanı telâfi etmek maksadiyle gerekli tertipler alınmıştır. Bu mevzuun, ehemmiyetiyle mütenasip şekilde geliştirilmesine gayret edeceğimize emin olmanızı hürmetlerimle arz edeceğim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

11. — Van Milletvekili Muhlis Görentaş'ın, Van ilinden 1961 yılı zarfında, İtranlılar tarafın-

dan ne miktar hayvan çalındığına dair İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/496)

BAŞKAN — Sayın Görentaş, mazeretli. Gelecek Birleşime kalmıştır.

12. — *Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner'in, Doğu - Karadeniz bölgesinde kurulması düşünülen kâğıt hamuru yerinin tesisinin tesbit edilip edilmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/498)*

BAŞKAN — Sayın Arif Hikmet Güner burada. Sanayi Bakanı yok. Gelecek birleşime bırakılmıştır.

13. — *İstanbul Milletvekili Resit Ülker'in, İstanbul'un muhtelif yerlerinde açıkta akan ve mikrop saçan dere ve lâğımlar hakkında ne düşünüldüğüne dair, Bayındırlık ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/500)*

BAŞKAN — Sayın Resit Ülker burada. Bayındırlık Bakanı burada. İçişleri Bakanı yoklar. Sadece Bayındırlık Bakanının cevabını kabul ediyor musunuz?

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Gelecek Birleşime kalsın efendim.

BAŞKAN — Gelecek birleşime bırakılmıştır.

14. — *Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın, Ankara - İstanbul karayolunun Azapderesi mevkiinde vukubulan ve 16 şahsın ölümü ile sonuçlanan son kazada; bir ihmâl bulunup bulunmadığına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin'in sözlü cevabı (6/501)*

BAŞKAN — Sayın Ahmet Çakmak buradalar. Bayındırlık Bakanı buradalar. Önergeyi okutuyorum.

24 . 12 . 1962

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sözlü sorunun Bayındırlık Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla arz ederim.

Bolu Milletvekili
Ahmet Çakmak

I - Ankara - İstanbul karayolunun Azapderesi mevkiindeki, 16 şahsın ölümü ile sonuçlanan son kazada; Bakanlığın bir ihmali ve dolayısıyla mesuliyeti var mıdır? Mevsim nazara alınarak, gerek don ve gerekse yağmur karşısında ne gibi tedbirler alınmış idi?

II - Aynı yolda; daimî kazaya sebebiyet veren bâzı mahallerde, ezeümle :

1. Düz satırlı asfalt kaplanan ve bu sebeple çok kaygan olan iniş ve çıkışlarda yağış ve dona karşı ne gibi tedbirler düşünülmüştür?

2. Asfalt dökümünde hata yapıldığı söylenen ve mütaaddit müracaat mevzuu olan bâzı mahallerde (Meselâ, Bolu dağının Kaynaşlı nahiyesi bitiminde) asfaltın değiştirilmesi lüzumlu görülmekte midir?

3. Yol tamirat ve inşaatlarında gerekli omniyet tedbirleri dikkat ve ehemmiyetle alınmakta mıdır?

III - Ankara - İstanbul yolunda yapılan asfaltlama son tekniğe uygun olarak mı yapılmaktadır, böyle ise daha bir ay evvel dökülen asfaltın bozulma sebebi nedir?

IV - Yine böyle mühim bir yolun tahminen 45 - 60 ve 100 - 120 Km. leri arasındaki hendekleşen ve tarlaya dönen, asfaltsız kısımlarının bakımları neden yapılmamakta veya geciktirilmektedir?

V - Nihayet beynelmilel olan bu yolun 29 - 41 Km. arasında yapılan topçu atışları dolayısıyla zaman zaman trafiğe kapatılması ve bu suretle büyük zaman kaybına sebeb olunması karşısında, başka bir imkân aranması için Millî Savunma Bakanlığı nezdinde bir müracaat yapılmış veya düşünülmekte midir?

BAŞKAN — Buyurun sayın bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Pek mühterem Başkan, sayın arkadaşlar; Bolu Milletvekili sayın Ahmet Çakmak'ın Ankara - İstanbul yolu Azaphane dereesi mevkiinde vukubulan kaza hakkındaki sözlü sorusuna cevaplarımı arz ediyorum.

1. Karayolları Genel Müdürlüğü bakım teşkilâtı yol ve şev akıntılarını daimî olarak kontrol altında bulundurmaktadır. Azaphane dereesinde vukubulan müessif kaza ise haricen görünmiyen bir kayma sathı üzerindeki oldukça büyük bir kütleinin sürekli yağışlar dolayısıyla hareketiyle meydana gelmiştir.

Bu gibi kayma vâkıaları ve kazalar ileri batı memleketlerinde de vuku bulmakta olup bu konuda karayollarına bir mesuliyet teveccüh etmediği yapılan tetkiklerle de anlaşılmıştır. Mâmafih yarmalarda hafriyatı büyük ölçüde artıracak şekilde yarma gaberelelerini genişletmek ve kademeli şer sistemi tatbiki suretiyle

kayma ihtimalleri asgariye indirilebilirse de bu da çok pahalı bir çözümlü şeklidir.

2. Beton asfalt diğer kaplamalara göre kayıcıdır; bilhassa ilk yağış esnasında sürücülerin trafik kaidelerine uygun olarak aralıklarını ve hızlarını ayarlamaları, buzlu havalarda zincir takmaları şarttır.

Ankara - İstanbul yolunda toz ve çamur kesimi bırakmamak için yapılan muvakkat ucuz sathi kaplamaların bozulması normaldir. 1963 te esas kaplaması yapılacaktır.

Yol tamirat ve inşaatı ile ilgili her türlü tedbir alınmaktadır.

3. Yapılan asfalt en son tekniğe uygundur. Bozulan kesimler ucuz sathi kaplama yapılanlardır. Kabili teviz olmıyan dingil sıkletini haiz vasıtalar buna sebeb olmaktadır.

4. Hava şartları müsaade etmediği için bu kesimler 1962 iş programında bitirilememiştir.

5. 29 - 41 Km. ler arasında topçu atışları esnasında trafiğe açık tutulması için 1958 den beri Millî Savunma ile temaslarda bulunulmuştur; henüz bir netice alınmamıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun sayın soru sahibi.

AHMET ÇAKMAK (Bolu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, sayın bakanın izahatına teşekkürle sözüme başlıyorum.

Her ne kadar muhterem Bakan, görünmeyen toprak kaymasından böyle bir kaza husule geldi demişlerse de, benim haricen öğrendiğime göre, bu yolun inşası sırasında şof durumunda olan bir Alman mühendis, taan kazanın olduğu mahallin mutlak surette dinamitletmesi lüzumunu belirtmiş ve hattâ kabul edildiği halde, dinamit için ilâgım yerlerini de hazırlamış, fakat her nedense bu yapılmamıştır. Bizde zaten böyledir; bir musibet bin nasihatın yeğdir misali böyle bir şey; oluncaya kadar gözümüzü açmayız.

Haftada iki defa bu yoldan gider - gelirim. Şevlerden düşen taşlara dikkat levhasını gördükçe güller geçer ve bir kazadan endişe ederim. Maatteessüf böyle bir kaza oldu, her ne ise. Bu kış aylarında vatandaşların mağduriyetini mucibolacak şekilde öbür taraftan yol verilerek bir miktar traşlama ve genişletme yapılmıştır. Buna da teşekkür ederim.

Yolda emniyet tedbirleri gerektiği şekilde alınmıyor; daimî gidip gelen bir insan sifati-

le bunu söyleyebilirim. Tamiratlılara levhalar zamanında konulmuyor. Hele şimdi kış zamanında zincir takılması mecburidir levhasından sonra günlük güneşlik kuru bir yola giriyorsunuz. Yani bu talimata uyarsanız -ki uymak lâzım - kuru yolda zincirle şıkır şıkır gider gelirsiniz. Bu gibi lâübali hareketlerin telkerrür etmemesi gerekir.

Diğer yandan, son tekniğe göre yapıldığını beyan buyurdular. Hususi görüşmemizde de bu hususta malûmat lûtfetmişlerdi. Fakat bu bozulma sadece vasıtaların ağırlığından değildir. Yol kaplamaları da muvakkat kaplama değil. İki şerit halinde döküldüğü için ortada birleşen yer, her halde malzeme bozukluğu ve inşası sırasında derecesinin tutturulmaması sebebiyle, iyi şekilde kaynamıyor, donmuyor ve bu suretle bozuk olarak yol yapılmış oluyor. Eğer doğru ise, üzücü bir husus da şu: Fazla mesai ücreti almak için iyi izhar edilmiş yola derecesi tutturulmamış malzemeyi döküyorlar; bu suretle de paralar havaya gidiyor. Vatandaşın hizmetleri görülüyor. Devletin işi de iyi bir şekilde ifa edilmiş olmuyor.

Bir de bu malzeme bakımından, bir şeyi ilâve etmek isterim. Yol kenarlarında öbek öbek asfalt malzemesi görüyoruz. Öğrendiğime göre, bin kamyon dolusu malzeme 1 500 - 2 000 lira kadar tutar. Bunları her halde iyi hesaplamıyorlar. Ve bu suretle de Devletin parasının ziyanına sebeb olmaktadır.

Diğer hususlarda başkaca ilâve edecek bir şey görmüyorum. Topçu atışları hususundaki temaslarda da bir an evvel neticelendirilmesini rica ederim. Çünkü top atışları büyük zaman kaybına sebeb oluyor. 5 000 kadar trafik yükü olan bir yoldur; en işlek saatleri olan 8 - 12 arasında kapatılıyor. Aşağı yukarı 2 - 3 bin vasıta 2 - 3 saat bekletiliyor. Bu zaman kaybını paraya vurursanız günde ilkiyüz bin lira zararımız oluyor, demektir. Bu bakımdan bu işin bir an evvel evvel neticelendirilmesinde muhakkak fayda vardır.

Bu sözlü sorunun bir ikaz mahiyetinde kabul buyurularak temennilerimin yerine getirilmesini muhterem Bakandan rica ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın

Ahmet Çalkmak'ın, bu Azapderesi varyantı hakkında vaktiyle bir Alman profesörünün dinamitlenmesi hususunda rapor verdiği hattâ delik açıldığı yolundaki beyanlarına şimdi muttali oluyorum. Bu hususa gerekli tedkikatı ve tahkikatı benim de yapacağıma emîn bulunsunlar.

Kontrol eksikliği meselesine gelince; Karayollarında, filhakika en çok lüzumlu olan bu yol işaretleri ve kontrolüdür. Bunun da eksiksiz yapılması hususunda buradaki beyanlarını bir ikaz sayacağım şüphesizdir.

Yol yapımına gelince, muhterem arkadaşlarım; iki kelime ile arz edeyim. Filhakika bizim yollarımızın fizikî standartları düşüktür. Büyük satırlı Devlet yollarımız dahi fizik standart bakımından düşüktür. Çünkü iyi bir Devlet bakımından düşüktür. Çünkü iyi bir Devlet yolunun, kış yaz en ağır vasıtalara mütehammil bir Devlet yolunun, Avrupa standartlarına göre yapılabilmesi için, alt yapısında 70 santimetre kadar blokaj stabilize malzemenin sıkıştırılması ve onun üzerine de asfalt için evvelâ bir kaplama, ondan sonra 20 - 22 santim yüksekliğinde bir beton asfalt dökülmesi lâzımdır. Bu tarif ettiğim esaslara uygun 1 Km. lik asfalt yol (2 - 2,5) milyon liradır. Türkiye'de beher kilometre asfalt Devlet yoluna biz 600 bin lira sarf ediyoruz. Onun için yüksek vasıflı Devlet yolu diye vasıflandırdığımız asfalt yolların dahi İleri Garp memleketlerdeki standart asfalt ölçülerine nazaran bir hayli geri olduğu muhakkaktır. Çünkü büyük ihtiyacımız olan 24 bin kilometrelik Devlet yolunu kısa zamanda bitirmek zaruretindeyiz. Bu yolda bir usul ittihaz edilmiştir. Bunu da bilhassa arz edeyim; bozulmalar oluyor ve iyi bir asfalt ekibinin yanında daimî kimya laboratuvarını taşıdıkları o yer, asfalt dökümüne müsait mi, değil mi diye laboratuvar tahlilleri yapıldıktan sonra asfalt dökümüne geçiyorlar. Bizde bu kadar büyük mikyastaki asfalt şantiyelerini aynı şekilde çok ileri teknikte teqhize imkân bulunmadığını arkadaşımız da kabul buyururlar. Fakat bugün elimizdeki imkânlarla en iyisini yapmaya çalışıyoruz. 7 - 8 santim asfalt döküyoruz.

Ankara - Bolu arasında yolun bozulması beton asfalt kısmında değil, muvakkat kaplamalar kısmındadır. Bunu arz etmek isterim.

Asfalt malzeme israfını önlemek için ben de her gördüğüm yerde bölge müdürlerine gereken talimatı vermekteyim. İsraf edecek tek bir kurulumuz olmadığını Sayın Arkadaşımız gibi ben de kaaniyim. Hümmetlerimle.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

15. — *Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, Doğu - Karadeniz bölgesi seferlerine, ihtiyaca cevap verecek adedde ilâve gemi tahsisi cihetine gidilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/502)*

BAŞKAN — Sayın Ali Rıza Uzuner? Yoklar. Bir defaya mahsus olmak üzere soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

16. — *İsparta Milletvekili Ali İhsan Balm'ın, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Eskişehir belediye hudutları dâhilinde, son üç yılın son dört ayında, aydınlatma, ısıtma ve temizlik gibi işler için ne miktar elektrik enerjisi harcadığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/503)*

BAŞKAN — Sayın Ali İhsan Balm? Burada. Sanayi Bakanı yok. Gelecek Birleşime kalmıştır.

17. — *İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Türkiye'de her hangi bir iş kolunda hafta tatili yapmaksızın günde 12 saat çalıştırılan işçi bulunup bulunmadığına dair Çalışma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/506)*

BAŞKAN — Sayın Zekâi Dorman? Burada. Çalışma Bakanı yok; Ulaştırma Bakanı burada. Sayın Dorman, Ulaştırma Bakanının cevabını kâfi görüyor musunuz?

ÖMER ZEKÂİ DORMAN (İstanbul) — Kâfi görmüyorum.

BAŞKAN — Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

18. — *Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, orman politikasına yön verecek prensiplerin tahakkuku için gerekli özel kanunların hazırlanması hususunda bir çalışma olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/508)*

BAŞKAN — Sayın Ali Rıza Uzuner? Yok. Bir defaya mahsus olmak üzere gelecek Birleşime kalmıştır.

19. — *Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Türk Ansiklopedisinin kaç fasikülde tamamlanacağına ve devamlı bir yazı kadrosunun bulunup bulunmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/509)*

BAŞKAN — Sayın Turhan Kut? Yoklar. Bir defaya mahsus olmak üzere soru gelecek Birleşime bırakılmıştır.

20. — *Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, yeniden hangi şehirlerde ne miktar noterlik ihdas edildiğine ve bunlara hangi ölçülere göre*

tâyin yapıldığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/510)

BAŞKAN — Sayın Turhan Kut? Yok. Bir defaya mahsus olmak üzere gelecek Birleşime bırakılmıştır.

21 nci soruya geldik. Ancak vakit geciktirildiğinden ve ekseriyet de kalmadığından 29.3.1963 Cuma günü saat 15 de toplanılmak üzere Birleşimi kapıyorum.

Kapanma saati : 18,10

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

ALTMİŞÜÇÜNCÜ BİRLEŞİM

27 . 3 . 1963 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Memleketimizin Doğu ve Güney - Doğu bölgelerinde köy ve kasaba içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkiki için kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi.

2. — Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık Divanı tezkeresi (3/526)

3. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra nezaret altına alınanların haklarının iadesine ait kanun teklifinin İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/34, 4/187)

4. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün, Türk Tütün Ekicileri Bankası kanun teklifi İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi (2/239, 4/188)

5. — Havza ilçesinin Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı mehmetoğlu, Mevlüde'den doğma 1 . 1 . 1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresinin geriverilmesine dair Başbakanlık tezkeresi (3/353, 3/528)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin'in, Karayollarının bugünkü haliyle, kaç tonluk vasıtaların seyrine müsait bir durumda bulunduğu dair Bayındırlık ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/483)

2. — Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, 6/951 sayılı, Suni gübreler hakkındaki Kararname'nin iyi bir şekilde tatbiki için ne düşünül-

düğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/484)

3. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'in, Osmançık ilçesi Jandarma Komutan vekilinin ilçe halkından 15 kişiyi dövdüğünün doğru olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/485)

4. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Doğu - Karadeniz bölgesinde bir kâğıt hamuru fabrikası kurulmasının düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/486)

5. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Hopa limanı inşaatına 1963 yılında başlanılıp başlanamayacağına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/487)

6. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Ordu - Giresun ile Ordu - Hopa sahil yollarının inşa durumuna ve Giresun - Trabzon sahil yolu yapımına ne zaman başlanacağına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/488)

7. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, son iki ay içerisinde, kaç vali ve kaymakamın yerlerinin değiştirildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/490)

8. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Erdemli İmamı İshak Özbek'in, 1962 yılı Ağustos ve Eylül aylarına ait, maaşlarının zamanında ödenip ödenmediğine dair İçişleri ve Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/493)

9. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, ipek böcekçiliği ile ipek sanayiinin inkişafı için ne gibi tedbir düşünüldüğüne dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/494)

10. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, bira imalinde kullanılan şerbetçi otunun memleketimizde yetiştirilmesi hususunda ne zamandan beri çalışıldığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/495)

11. — Van Milletvekili Muslih Görentaş'ın, Van ilinden 1961 yılı zarfında, İranlılar tarafın-

dan ne miktar hayvan çalındığına dair İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/496)

12. — Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner'in, Doğu - Karadeniz bölgesinde kurulması düşünülen kâğıt hamuru yerinin tesisinin tesbit edilip edilmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/498)

13. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'un muhtelif yerlerinde açıkta akan ve mikrop saçan dere ve lâğımlar hakkında ne düşünüldüğüne dair, Bayındırlık ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu. (6/500)

14. — Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın, Ankara - İstanbul karayolunun Azapderesi mevkiinde vukubulan ve 16 şahsın ölümü ile sonuçlanan son kazada; bir ihmal bulunup bulunmadığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/501)

15. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, Doğu - Karadeniz bölgesi seferlerine, ihtiyaca cevap verecek adedde ilâve gemi tahsisi cihetine gidilmesinin düşünüldüğüne dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/502)

16. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, ve Eskişehir belediye hudutları dâhilinde, son üç yılın son dört ayında, aydınlatma, ısıtma ve temizlik gibi işler için ne miktar elektrik enerjisi harcadığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/503)

17. — İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Türkiye'de her hangi bir iş kolunda hafta tatili yapmaksızın günde 12 saat çalıştırılan işçi bulunup bulunmadığına dair Çalışma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/506)

18. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, orman politikasına yön verecek prensiplerin tahakkuku için gerekli özel kanunların hazırlanması hususunda bir çalışma olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/508)

19. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Türk Ansiklopedisinin kaç fasikülde tamamlanacağına ve devamlı bir yazı kadrosunun bulunup bulunmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/509)

20. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, yeniden hangi şehirlerde ne miktar noterlik ihdas edildiğine ve bunlara hangi ölçülere göre

tâyin yapıldığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/510)

21. — Çanakkale Milletvekili Ahmet Nihat Akay'ın, Türkiye'de bir dil buhranı olup olmadığına dair, Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/511)

22. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Mehmet Kavala'ya, usulsüz olarak, altı milyon lira ödendiği hakkındaki iddianın doğru olup olmadığına dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/513)

23. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Üniversite ve yüksek okullara giremeyenler için ne tedbir alındığına ve gece üniversiteleri ile gece yüksek okulları, açılması hakkında ne gibi çalışma yapıldığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/514)

24. — Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Doğu - Anadolu'da çiftçi ailelerine, kuraklık sebebiyle kredili olarak verilen buğdayın bedelinin alınmaması hususunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/515)

25. — Artvin Milletvekili Nihat Ata'nın, Denizyolları İşletmesi Hopa Acentalığına kimin tâyin edildiğine ve tâyin şekline dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/517)

26. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinolu'nun, senatör ve milletvekillerine silâh taşıma ruhsatı verilip verilmeyeceği hususunda ne düşünüldüğüne dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/518)

27. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinolu'nun, Eskişehir Soğuk Hava Deposu inşaatının ne sebeple durdurulduğuna dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/519)

28. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinolu'nun, Eskişehir Basma Fabrikası Anonim Şirketinin ne sebeple feshedildiğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/520)

29. — Artvin Milletvekili Nihat Ata'nın, Bolu ve Giresun Orman Başmüdürlüklerinin hangi tarihlerde ve ne sebeplerle görevlerinin değiştirilmiş olduğuna dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/521)

30. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Emirdağ'ın Yukarı Piribeyli köyünden Ömeroğlu Abdil Yanar'ın, 9. 1. 1963 tarihinde Jandarma Karakoluna götürülmesi sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/522)

31. — Erzincan Milletvekili Hüsamet'in, Erzincan merkez ilçesi ile Cencige bucağı arasında yapılan Fırat 1. ve Fırat 2. köprülerinin imlâ işinin yapılmaması sebebi-ne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/523)

32. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, 5618 sayılı Kanuna ek 2 nci maddesinin harfiyen tatbik edilip edilmediğine dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/524)

33. — Kastamonu Milletvekili Osman Zeki Oktay'ın, Kastamonu'da inşasına başlanıp sonradan durdurulan soğuk hava deposunun ikliminden vazgeçildiğinin doğru olup olmadığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/525)

34. — Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan'ın, enstitü mezunlarına teknisiyen unvanı verilmesi ve ücret baremlerinin tesbit edilmesi hususundaki 7 nci Millî Eğitim Şûrası kararının tatbiki için bir çalışma olup olmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/527)

35. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, iktisadi ve sosyal dâvaların halli istikametinde ne gibi müessir tedbirler alındığına dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/528)

36. — Edirne Milletvekili Talât Asal'ın, 3008 sayılı İş Kanununun 13 ncü ve 16 ncı maddelerine istinaden iş yerlerinden çıkarılan işçilerin, işlerine iadesi hususunda bir prensip kararı olup olmadığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/529)

37. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'ın, Sumucak - Osmaniye - Amasya demiryolu yapımını 5 senelik plândan çıkarılıp çıkarılmadığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/530)

38. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, M. D. O. nun ne ve M. D. O. cuların kimler olduğuna dair Başbakan'dan sözlü sorusu. (6/531)

39. — Gümüşane Milletvekili Sabahattin Savacı'nın, Gümüşane ilinin kalkınmasının hangi bölge içinde tertiplendiğine dair Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü sorusu. (6/532)

40. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat'ın Artova Sulusaray bucağını takiben Çekerek hududuna kadar olan yolun noksan kalan kısmının ne zaman yapılacağına

dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/533)

41. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Ayırma Meclisi tarafından göreve alınmasına karar verilen Mesut Ozansü'nün hâkimliğe tâyin edilmemesi sebebine dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/534)

42. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, yurtlarda vuku bulan keyfi ve huzur bozan hareketlerin sorumluları hakkında ne gibi bir işlem yapıldığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/535)

43. — Sinop Milletvekili Mustafa Kaptan'ın, idame edilen Başvekil ve vekillerin gömüldüğü yerlerin bildirilmesine ve ailelerine ziyaret imkânının verilip verilmeyeceğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/536)

44. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'ın, Ortaköy teelfon konuşmaları için neden tarife düzenlenmediğine ve Çorum ili telefon şebekesinin genişletilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/537)

45. — Çankırı Milletvekili Şaban Keskin'in, yazılı sorusuna uzun zamandan beri cevap verilmemesi sebebine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/538)

46. — Tokat Milletvekili Reşit Önder'in, Ankara'nın ilk, orta ve liseleri ile sanat enstitülerinde görevlendirilen Millî Eğitim ve diğer bakanlıklar mensubu memurlara ve bunlara ödenmekte olan ücrete dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/539)

47. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Ankara Adliyesi kadrosunda olup Adalet Bakanlığı merkez dairelerinde çalıştırılan başkâtip, başkâtip muavini ve zabıt kâtiplerine dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/540)

48. — Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt'un, Erzurum'da bir çimento fabrikası kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/541)

49. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Ankara'da gecekondularda oturanlara elektrik ve su verilmesinin mümkün olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/542)

50. — Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Silopi, Cizre, İdil, Nusaybin ve Midyat mahkemelerinde nakdi kefaletin şahsi kefalete

gevrildiğinin doğru olup olmadığına dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/543)

51. — Trabzon Milletvekili Ahmet Şener'in, Karayollarında tatbik edilen Trafik Tüzüğü'nün 66 ve 67 nci maddelerinin ihtiva ettiği hükümlerin memleketimize ithal edilen çift dingilli yük araçlarının yük taşıma vasfına uygun olup olmadığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/544)

52. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Aydın'ın Bozdoğan ilçesi Müftüsü Hüseyin Övünçlü'nün ne sebeple vekâlet emrine alındığına dair Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/545)

53. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Bozdoğan ilçesi kaymakamının, bu ilçeye ne zaman tâyin edildiğine ve buradan ne gibi sebeple nakledildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/546)

54. — Kocaeli Milletvekili Hâldan Kısayol'un, 27 Mayıs 1960 İhtilâlden sonra İzmit Kâğıt Fabrikasında işlerine son verilen memur ve işçi sayısına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/547)

55. — Muş Milletvekili Sami Öztürk'ün, kışların uzun ve sert geçtiği bölgelerde vatandaş gücünün değerlendirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Başbakanından sözlü sorusu (6/548)

56. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Denizli Lisesine bağlı ortaokul ile Merkez Ortaokulunda kaç saatlik evişi dersi olduğuna ve buna mukabil kaç öğretmeni bulunduğuna dair, Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/549)

57. — İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Emekli subaylar için İstanbul'da yapılan blok apartmanların belediye ve bayındırlık işlerinin düzene konulması mevzuunda ne düşünüldüğüne dair, İmar ve İskân ve Bayındırlık Bakanlarından sözlü sorusu (6/550)

58. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat'ın Pazar bucağının bugüne kadar ilçe olmaması sebebine dair, İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/551)

59. — Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, Ankara'da, iki iş verenin, Ankara Gazeteciler Sendikası Başkanını dövmeye teşebbüs ettiklerinin doğru olup olmadığına dair, Çalışma Bakanından sözlü sorusu (6/552)

60. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Ka-

raca'nın, Doğu ve Güney - Doğu Anadolu bölgelerinde, 1962 yılı içinde çiftçi ve muhtaç halka dağıtılan hayvan yemi ve buğday bedellerinin affının düşünülüp düşünülmediğine dair, Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/553)

61. — Hatay Milletvekili Sâki Zorlu'nun, T.C. Ziraat Bankasının küçük çiftçiye kredi temini görevini tam mânâsıyla yapıp yapmadığına dair, Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/554)

62. — Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç'un, 6753 sayılı Kanuna göre açılması gereken sağlık memurları tekâmül kurslarına dair, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu (6/555)

63. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, şehirler üzerinde uçuşu menedici bir hüküm olup olmadığına ve Ankara üzerinde çarpışarak düşen tayyare olayına dair, Millî Savunma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/556)

64. — Niğde Milletvekili Haydar Özalp'ın, Niğde ilinin, turizm, imar, sağlık ve eğitim hizmetlerinde, istemiş olduğu yardımların yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Basın - Yayın ve Turizm, İmar ve İskân, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Millî Eğitim bakanlarından sözlü sorusu (6/558)

65. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın Zile - Çekerek yolu noksanlarının ne zaman yapılacağına dair, Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/559)

66. — Afyon Karahisar Milletvekili Veli Başaran'ın, Afyon Karahisar Çocuk Esirgeme Kurumunda vukubulan tecavüz olayına dair Başbakanından sözlü sorusu (6/560)

67. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, gece öğrenimi yapan meslekî ve teknik öğretim okullarında, mesai saatleri dışında çalıştırılan öğretmen ve memurlara ücret ödeneceği hakkında bir karar olup olmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/561)

68. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 27 Mayıs 1960 tarihini takiben kimler hakkında ve ne miktar üzerinden haksız iktisap dâvası açıldığına dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/562)

69. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Milletvekillerinin yabancı sefaretlerle temaslari-

nın ne suretle temin edildiğine dair, İçişleri ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu. (6/563)

70. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Afyon Karahisar Milletvekili Veli Başaran'a veya ilgili olduğu firmaya, seçimlerden önce ve sonra, bankalar tarafından açılmış olan kredi miktarına dair, Ticaret ve Maliye Bakanlarından sözlü sorusu. (6/564)

71. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Afyon Karahisar'a Hazine Avukatlığına kimin tâyin edildiğine ve bu tâyinde siyasi bir tesir olup olmadığına dair, Başbakan-dan sözlü sorusu. (6/565)

72. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Afyon Karahisar Adliyesine 1962 yılı içerisinde kimlerin hangi ölçülere göre atandığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/566)

73. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, 5602 sayılı Tapulama Kanununun muaddel 13 ncü maddesindeki mülkiyetin ispatı hakkındaki hükümlerin değiştirilmesi veya yeni esaslara bağlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair, Başbakan-dan sözlü sorusu (6/567)

74. — Siirt Milletvekili Cevdet Aydın'ın, Sasun İlçesi C. Savcısı ile Yargıcının, Jandarma Karakol Kumandanı ve 4 jandarma eri tarafından dövüldükleri hakkındaki neşriyatın vârid olup olmadığına dair İçişleri ve Adalet Bakanlarından sözlü sorusu (6/568)

75. — Bingöl Milletvekili Sıddık Aydar'ın, 20 . 2 . 1963 tarihinde Ankara'da yapılan Eğitim mitingine katılan binlerce öğretmenin Bakanlık üzerinde ne gibi bir intiba bıraktığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/569)

76. — Antalya Milletvekili Ömer Eken'in, sıhhi durumunun vahim olduğu müşahede altında bulunduran doktorlar tarafından ifade edilen eski Cumhurbaşkanı hakkında ne düşünüldüğüne dair Adalet ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarından sözlü sorusu (6/570)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekilleri Cevad Odyakmaz ve Güner Sarısözen'in Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış

münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/270) (S. Sayısı : 313 ve 313 e ek) [Dağıtma tarihi : 16.10.1962 ve 18.2.1963]

×2. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve 29 arkadaşının Gümrük Kanununun 17 nci maddesinin 7 numaralı bendine 5651 sayılı Kanunla eklenen (c) fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifine dair Plân Komisyonu raporu (2/140) (S. Sayısı : 306 ya ek) [Dağıtma tarihi : 20.3.1963]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — İstanbul'da Beşiktaş'ta Vişnezade mahallesinde Teşvikiye ve Maçka meydanı sokaklarında kâin ve Hazineye ait iken parasız olarak İstanbul Belediyesine devredilmiş bulunan arsa ve binanın Hazineye iadesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, kanun teklifi ve İçişleri, Millî Eğitim, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/126, 2/196) (S. Sayısı : 243) [Dağıtma tarihi : 17.9.1962]

× 2. — Hazinesinin ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin bir kısım borçlarının tahkimi hakkındaki 154 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/168) (S. Sayısı : 245) [Dağıtma tarihi : 19.9.1962]

× 3. — Cumhuriyet Senatosu Sinop Üyesi Suphi Batur'un, Transfer ücretlerinin ve teşvik primlerinin vergi, resim ve harclardan muaf tutulması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/175) (S. Sayısı : 246) [Dağıtma tarihi : 18.9.1962]

4. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 23 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/200) (S. Sayısı : 264) [Dağıtma tarihi : 24.9.1962]

5. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve iki arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna ek 4644 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin kaldırılması ve 3656 sayılı Kanuna (1) sayılı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkındaki 5965 sayılı Kanuna iki geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/22) (S. Sayısı : 261) [Dağıtma tarihi : 26 . 9 . 1962]

6. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İngiliz Kemal namı ile maruf Nizamettin'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/193) (S. Sayısı : 307) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

7. — Mehmet Çelebioğlu Bilâl Demirci'ye vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (S. Sayısı : 308) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

8. — Birinci Dünya ve İstiklâl savaşlarına iştirak eden Ali Fehamoğlu Vecihi Hürkuş'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/254) (S. Sayısı : 309) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

9. — Şehit Dağıstanlı Mehmet Fazıl Paşanın kızı Hadduç Dağıstanlı'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/229) (S. Sayısı : 310) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

10. — Gaydan Fikri Tuğsuz'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/258) (S. Sayısı : 311) [Dağıtma tarihi : 16 . 10 . 1962]

11. — Haliloğlu Sadık Hançebay'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/226) (S. Sayısı : 312) [Dağıtma tarihi : 16 . 10 . 1962]

12. — Köy içme suları hakkındaki Kanunun 14 ncü maddesinin 2 nci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile İmar ve İskân ve İçişleri komisyonları raporları (1/209) (S. Sayısı : 303) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

13. — 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun bâzi maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/292) (S. Sayısı : 325) [Dağıtma tarihi : 19 . 10 . 1962]

× 14. — Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin bâzi tâli pozisyonlarına giren akar yakıtların Gümrük Vergisi hakkındaki Bakanlar Kurulu kararının onaylanmasına dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/246) (S. Sayısı : 15) [Dağıtma tarihi : 15 . 12 . 1962]

× 15. — Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 42.02 pozisyonunun sonuna bir hüküm ilâvesine dair Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onanması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Sanayi, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/106) (S. Sayısı : 16) [Dağıtma tarihi : 17 . 12 . 1962]

16. — Hususi idarelerden maaş alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarına, terfi ve cezalandırılmalarına ve bu öğretmenler için teşkil edilecek Sağlık ve İctimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve öğretmenlerin alacaklarına dair 4357 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (1/227) (S. Sayısı : 304) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

17. — Yozgat Milletvekili Celâl Ahmet Sungur'un, 5434 sayılı Kanunun 7 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan 16 Ocak 1953 gün ve 6015 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/216) (S. Sayısı : 18) [Dağıtma tarihi : 20 . 12 . 1962]

18. — Serseri ve mazannaisu eşhas hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/208) (S. Sayısı : 21) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1962]

19. — Hususi şahıslara ait eski eserlerle tarihî âbidelerin istimlâki hakkındaki 7463 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin değiştirilmesi ve 6 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Adalet komisyonları raporları (1/108) (S. Sayısı : 22) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1962]

20. — Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında

kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/295) (S. Sayısı : 23) [Dağıtma tarihi : 27.12.1962]

21. — Vakfıkebir ilçesinin Beşikdüzü nahiyesi Kutluca köyü 54 hanesinde kayıtlı iken evlenmek suretiyle aynı köy 13 hanesine gelen Hüseyin kızı Ayşe'den doğma 8.7.1928 doğumlu Ümmihan Bebek'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/261) (S. Sayısı : 24) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

22. — Gaziantep'in Yavuzlar mahallesi hane 107, cilt 120 ve sayfa 28 sayısında nüfusa kayıtlı Ahmet oğlu, Ayşe'den doğma 1.1.1939 doğumlu Osman Taşdemir'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/437) (S. Sayısı : 26) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

23. — Niğde Aksaray'ın Büyükbölcek mahallesi hane 226, cilt 3 ilâve ve sayfa 90 nüfusuna kayıtlı Mehmet ve Elmasoğlu 12.8.1932 Eleşkirt doğumlu Abdülcebbar Yıldırım diğer adı Abdullah Yıldırım ile yine Niğde Aksaray'ın Darıhüyük köyü hane 827, cilt 67 ve sayfa 95 sayısında kayıtlı Sıtkı ve Zazaoglu 1.6.1936 doğumlu Mehmet Çimen ve Horasan ilçesi Aliçeyrek köyü nüfusunun hane 47, cilt 8 ve sayfa 79 sayısında kayıtlı Kurban ve Haticeoğlu, 1340 doğumlu Mehmet Çetin (Mehmet Sıddık Çetin) in ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/231) (S. Sayısı : 27) [Dağıtma tarihi : 29.12.1962]

24. — Rize'nin Çiftekavak köyü hane 165/7, cilt 38, sayfa 129 da kayıtlı Ademoğlu İnanet'ten doğma 3.6.1931 doğumlu Bahattin Yazıcı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/19) (S. Sayısı : 28) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

25. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 70 arkadaşı ile Konya Milletvekili Faruk Sükan ve 2 arkadaşının, çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkındaki 7244 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Plâr Komisyonu raporu (2/51, 2/111) (S. Sayısı : 231 e 2 noi ek) [Dağıtma tarihi : 4.1.1963]

26. — Turgutlu ilçesinin Çepni Dereköyü 41 sayılı hanesinde kayıtlı Mustafaoglu, Zehradan doğma 9.6.1933 doğumlu Hamza Gülmez'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/223) (S. Sayısı : 33) [Dağıtma tarihi : 8.1.1963]

27. — Yıldızeli ilçesinin Kalın köyü 34 hanesinde kayıtlı Seyfioğlu Saniyeden doğma 1.12.1940 doğumlu (8.6.1935 olarak tashihli) Bekir Yılmaz'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/36) (S. Sayısı : 35) [Dağıtma tarihi : 8.1.1963]

28. — Seferihisar ilçesinin Ulamış köyü hane 10, cilt 8, sayfa 6 da kayıtlı Hüseyin ve Ayşeoğlu 3.9.1934 doğumlu Mustafa Cemal Kanca'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/17) (S. Sayısı : 36) [Dağıtma tarihi : 8.1.1963]

29. — İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tıyanşan'ın, 232 sayılı Kanunla değiştirilen 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Bayındırlık ve İçişleri Komisyonları raporları (2/350) (S. Sayısı : 37) [Dağıtma tarihi : 9.1.1963]

30. — Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, 7258 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/302) (S. Sayısı : 357) [Dağıtma tarihi : 24.10.1962]

× 31. — Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu kurulması hakkında kanun tasarısı ile C. Senatosu Tabii Üyesi Sami Küçük ve 12 arkadaşının Türkiye İlmî ve Teknik Araştırma Konseyi kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/219, 2/220) (S. Sayısı : 41) [Dağıtma tarihi : 16.1.1963]

32. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/271) (S. Sayısı : 48) [Dağıtma tarihi : 2.2.1963]

× 33. — Kuzey Atlântik Andlaşması teşkilâtı müşterek enfastrüktür programları gereğince

Türkiye'de yapılacak inşa ve tesis işlerine dair 6095 sayılı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/291) (S. Sayısı : 51) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

34. — Taşköprü ilçesinin Karnıaçık köyü hane 4, cilt 32, sayfa 267 de kayıtlı Biddioğlu, Şerife'den doğma, 5 Eylül 1926 doğumlu Hüseyin Akça'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/20) (S. Sayısı : 55) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

35. — Yalvaç ilçesinin Terziler köyü hane 43, cilt 16, sayfa 150 de kayıtlı Alioğlu, Satı'dan doğma 10 Nisan 1926 doğumlu Mehmet Ali Yılmaz'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/354) (S. Sayısı : 56) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

× 36. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümeti arasında Telli-Telefon irtibatı kurulmasına ve mevcut Radyo-Telgraf servisine dair Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/270) (S. Sayısı : 60) [Dağıtma tarihi : 6 . 2 . 1963]

× 37. — Birleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından çıkarılan 200 000 000 dolârlık bonodan 100 000 dolârlık kısmının satın alınması hususunda Hükümete yetki verilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/356) (S. Sayısı : 62) [Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1963]

38. — İmar Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki 7341 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair tasarı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/205) (S. Sayısı : 65) [Dağıtma tarihi : 9 . 2 . 1963]

× 39. — Hükümetimiz ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin resmî bir müessesesi olan Milletlerarası Kalkınma dairesi arasında imzalanan İstikraz Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Dışişleri ve Bütçe komisyonları raporları (1/234) (S. Sayısı : 63) [Dağıtma tarihi : 9 . 2 . 1963]

× 40. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve 51 arkadaşının, Türkiye Süt En-

düstrisi Kurumu kurulmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/317) (S. Sayısı : 66) [Dağıtma tarihi : 9 . 2 . 1963]

× 41. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 84 ncu maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/243) (S. Sayısı : 79) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1963]

× 42. — Tekel Genel Müdürlüğü binası için gelecek senelere sâri taahhütlere girilmesi hakkındaki 7077 sayılı Kanununun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/267) (S. Sayısı : 87) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1963]

43. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/282) (S. Sayısı : 88) [Dağıtma tarihi : 11 . 2 . 1963]

44. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maliye Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması ve hesap uzmanları kurulu kurulmasına dair 4709 sayılı Kanununun 6 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/302) (S. Sayısı : 90) [Dağıtma tarihi : 11 . 2 . 1963]

× 45. — Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 60 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ile Adıyaman Milletvekili Atıf Atalay ve 31 arkadaşının, 6183 sayılı Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 10 ncu maddesinin 5 numaralı bendinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet, Maliye, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/230, 2/131) (S. Sayısı : 91) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

46. — Havza ilçesinin Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu, Mevlüde'den doğma 1 . 1 . 1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/353) (S. Sayısı : 92) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

47. — Bucak ilçesi Kestel köyünün hane 99, cilt 10 ve sayfa 87 sayısında kayıtlı İsmail ve Elifoğlu 7 . 3 . 1929 doğumlu Halil Ölmez'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/271) (S. Sayısı : 93) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

48. — Kozluk ilçesinin Reşik köyü hane 8, cilt 9, sayfa 54 te kayıtlı, Gencoğlu, Fedile'den doğma 1 . 12 . 1937 doğumlu Reşit Siyah'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/182) (S. Sayısı : 94) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

49. — Ermenek ilçesinin Kargara köyü 4 hanesinde kayıtlı Osmanoğlu, Rukiye'den doğma 1332 doğumlu Mustafa Dilek'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/197) (S. Sayısı : 95) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

50. — Diyarbakır ili Ergani ilçesinin Keydanlı köyü, hane 3, cilt 6 ve sayfa 116 sayısında nüfusa kayıtlı Alioğlu, Hazni'den doğma 18 . 5 . 1932 doğumlu Kemal Taşkesen'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/483) (S. Sayısı : 96) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

51. — Üsküdar Ümraniye köyü Hekimbaşı Çiftliğinde oturan Ali Rızaoğlu, Zeynep'ten doğma 1931 Filibe doğumlu, Bulgar uyruklu ve Türk Mülteci, Hasan Kâhyaoglu'nun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/206) (S. Sayısı : 97) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

52. — Gök köy ilçesinin Hisarcık köyü 51 hane de kayıtlı Şevketoğlu, Münevverden doğma 3 . 8 . 1932 doğumlu Adem Akçay'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/352) (S. Sayısı : 98) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

53. — Gaziantep'in Nizip ilçesine bağlı Acemi köyü nüfusunun hane 16, cilt 21/1 ve 173 sayfa da kayıtlı Mehmedoğlu Safiye'dan doğma 1931 doğumlu Ömer Aslan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/56) (S. Sayısı : 99) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

54. — Oğuzeli ilçesinin Çağdın köyü hane 8, cilt 13 ve sayfa 7 de kayıtlı Mehmedoğlu, Zeynep'ten doğma 1 . 1 . 1928 doğumlu Ali Koca-

türk'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/35) (S. Sayısı : 100) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

55. — Bayındır ilçesinin Çırpı nahiyesi hane 354, cilt 28 ve sayfa 11 sayısında nüfusa kayıtlı Ömeroğlu Hayriye'den doğma 20 . 1 . 1944 doğum tarihi, mahkemece 31 . 12 . 1941 tarihine düzeltilen Cemal Zambaklı ile Mersin'in Mahmu-diye mahallesi hane 633, cilt 1 - 36, sayfa 90 sayısında nüfusa kayıtlı Yusufoğlu Naciyyeden doğma, 26 . 3 . 1942 doğumlu Ahmet Durer (Dar) ın ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/492) (S. Sayısı : 102) [Dağıtma tarihi : 13 . 2 . 1963]

× 56. — Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı Statüsünün VI ncı maddesinin (A) fıkrasının 3 ncü bendinde yapılacak değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261) (S. Sayısı : 109) [Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1963]

× 57. — Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları (1/350) (S. Sayısı : 110) [Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1963]

58. — Âmme hükmi şahısları veya müesseseleri tarafından fiilen âmme hizmetlerine tahsis edilmiş gayrimenkuller hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/286) (S. Sayısı : 112) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1963]

59. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve memurları Kanununda ve 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) ve (2) sayılı cetvellerde değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/404) (S. Sayısı : 113) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1963]

60. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Sivas Milletvekili Güner Sarısözen, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sakarya Milletvekili Nuri Bayar'ın, Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bazı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/419) (S. Sayısı : 114) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1963]

Dönem : 1

Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 313 e ek

İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sivas Milletvekili Güner Sarısözen'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/270)

Not (Dönem I, Toplantı I in S. Sayısı 313 e ek)

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyonu

Esas No. : 2/270

Karar No. : 3

16 . 2 . 1963

T. B. M. M. nin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ile Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifini incelemekle görevli geçici Komisyon

GEÇİCİ KOMİSYONUN EK RAPORU

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz, Genel Kurulun 16 Ocak 1963 günkü 31 nei Birleşiminde, İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sivas Milletvekili Güner Sarısözen'in Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki 16 Haziran 1962 tarihli kanun teklifine ilişkin 11 Ekim 1962 tarihli, Karar No : 2 ve Esas No. 2/270 sayılı Raporuna ek metnin 1, 3 ve 6 nei maddeleriyle ilgili olarak nazarı dikkate alınması kabul edilen ve komisyonumuzun filhal katılmadığı önergelerle birlikte konuyu, 12 Şubat 1963 günkü Birleşiminde, yeniden incelemiş ve aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. 1 nei madde ile ilgili olarak nazarı dikkate alınması kabul edilen önergede, siyasi parti grubu mensubu olmayanların Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliklerine hiçbir suretle seçilmemesi hedef tutulmaktadır.

Komisyonumuz, böyle bir anlayışı, Anayasaya olduğu kadar, Avrupa Konseyi Sözleşmesi-ne de aykırı bulmuştur.

Gerçekten, Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliğine seçilebilmeyi, her üye Devletin Parlamentosundaki bütün üyeler için siyasi etiket farkı gözetmeden ca-iz sayan bir milletlerarası andlaşmadır. Avrupa Konseyine üye olan diğer devletler parlâmento-larında da, siyasi parti grubu üyesi olmayan parlâmento üyelerinin Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyesi olma hakkını ne'eden her hangi bir tatbikata rastlamak mümkün değildir.

Öte yandan, Anayasamızın 85 nei madesinin 2 nei fıkrası, bütün siyasi parti gruplarının ken-di kuvvet oranları nisbetinde Meclis faaliyetlerine katılmalarını gerektirir. Bu hüküm, Meclis

faaliyetlerine katılmak konusunda teşkilâtlı grupların yani siyasi parti gruplarının hiçbir siyasi parti grupuna mensubolmayanlara tercih edilmesini, hiç şüphesiz, kesin olarak gerektirmektedir. Bununla beraber, yasama meclislerinin aslı faaliyeti genel kurul halinde yürütüldüğüne ve siyasi parti grubu mensubu olmayanlara genel kurulda bu aslı faaliyete katılmak imkânı verildiğine göre ve Anayasada hiçbir mâni hüküm de mevcut bulunmadığına nazaran, siyasi parti gruplarının kuvvet oranını, - riyazi zaruret dolayısıyla boş üyelikleri çıkardıktan sonra - üye tam sayısına göre tesbit etmek zarureti aşikârdır. Siyasi parti gruplarının kuvvet oranı bu şekilde tesbit edilince, siyasi parti grubu mensubu olmayanların toplamının aynı rakam içindeki oranı gereğince bu kategoriye ayrılması gerekecek yerleri de siyasi parti grupları arasında bölüşmek demek, siyasi parti gruplarına kendi kuvvet oranlarının üstünde bir oranla temsil edilme hakkını tanımak olur ki, bu da, Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrasına aykırı düşer. Bu mülâhaza dahi, Anayasanın, siyasi parti grubu mensubu olmayanlara, yasama meclislerinin faaliyetlerine katılma imkânının tanınmadığı tarzında yorumlanmaya müsaidolmadığını gösterir.

Bununla beraber, nazarı dikkate alınması kabul edilen önerenin bâzı haklı endişeleri de ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu endişelerden biri, komisyonumuzun 11 Ekim 1962 tarihli, Karar No. 2 ve Esas No. 2/270 sayılı raporunda 1 nci maddenin 2 nci fıkrasının, siyasi parti grubu mensubu olmayanlarla siyasi parti gruplarının eşit tutulduğu zehabını ayandıracak şekilde kaleme alınmış olmasından doğmuştur. Hakikatte, siyasi parti grubu mensubu olmayanların bir grup muamelesi göremeyecekleri; ezümle, bir araya gelip aralarından birisini aday olarak ileri süremeyecekleri, ve siyasi parti grubu mensubu olmayanların adaylıklarının ancak ferdi olabileceği ve bu itibarla, siyasi parti gruplarının adaylarının genel kurulun itirafına arz edilmekle seçilmiş sayılması mümkün olduğu halde, siyasi parti grubu mensubu olmayanların ferdi adaylıkları için genel kurulda gizli oyla seçim yapmaktan gayri yol olamayacağı, genel kurulda komisyonumuz adına, tamamiyle yerinde olarak ifade edilmiştir. Komisyonumuz, bu kere, bu hususları yazılı metin haline getirmeyi, endişeleri izale etmek bakımından uygun görmüştür.

Bir diğer endişe de, siyasi parti grubu mensubu olmayanların toplamının - boş üyelikler hariç - üye tamsayısı içindeki oranının bir siyasi parti grubunun oranından büyük olması takdirinde, o meclisten seçilecek olan kontenjan içerisinde, bahis konusu siyasi parti grubunun dikkate alınmayıp, siyasi parti grubu mensubu olmayanların dikkate alınması ihtimalidir. Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrasının, her halde, siyasi parti gruplarının kuvvet oranları ölçüsünde siyasi parti grubu mensubu olmayanlara tercih edilmelerini gerektirdiği açıktır. Böyle olunca, bir meclisten seçilecek olan kontenjanın, önce kendi kuvvet oranlarının büyüklüğüne göre siyasi parti grupları arasında paylaşılması ve eğer bu bölüşmeden sonra kontenjan dolmamışsa, sadece geri kalan yer veya yerler için siyasi parti grubu mensubu olmayanlardan adaylıkları konanlar arasından gizli oyla seçim yapılması en isâbetli yol olacaktır. Böylelikle, hem siyasi parti grupları, siyasi parti grubu mensubu olmayanlara tercih edilmiş olacak, hem bu gruplar kendi kuvvet oranlarının üstünde bir oranla temsil edilmiş olmayacak, hem de siyasi parti grubu mensubu olmayanlara Parlâmento faaliyetlerinde hak tanımamak gibi bir durum önlenmiş olacaktır.

Komisyonumuzca, genel kurul müzakerelerinin ışığı altında yeniden düzenlenen 1 nci madde metnine göre, bugünkü durumda, Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda - siyasi parti gruplarının onların lehine feragat etmesi şıkkı dışında - siyasi parti grubu mensubu olmayanların Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliği için adaylıklarının bahis konusu olamayacağı da, amelî bir misal olarak bilvesile belirtilir.

2. 2 nci madde ile ilgili olarak nazarı dikkate alınması kabul edilen önergede de, parlâmentolararası birlik gruplarıncâ dışarıya gönderilecek heyetlere siyasi parti grubu mensubu olmayanların katılmaması derpiş edilmektedir.

Böyle bir tatbikatın, bu parlâmentolararası birliklere üye olan parlâmentolarda raslanmadığı bilhâsa belirtilir.

Kaldı ki, bir parlâmentolararası birlik grubunun tüzüğü, bu birlik grubuna bütün parlâmento üyelerinin girmesine cevaz verecek şekilde yapılacağına ve her Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi sırf bu sıfatı haiz olmakla böyle bir birlik grubuna üye olabileceğine göre; siyasi parti grubu mensubu olmıyan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, bir yandan, parlâmentolararası birlik gruplarına üye olmalarına cevaz vermek; öte yandan da, bunların o grubun asli faaliyetini teşkil etmesi gereken dış temsil faaliyetleriyle katılmalarını menetmek, bâriz bir tenakuz olur. Bunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini hak eşitliği ile telifi mümkün olamayacağı ve bu bakımdan Anayasa ile bağdaşamayacağı da şüphesizdir.

Bu mülâhazalarla, komisyonumuz, esasen bu gruplara üye olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin siyasi parti gruplarına mensub olup olmamak bakımından bu birlik gruplarının genel kurulları içindeki sayı ve oranlarının, genel kuruldaki siyasi parti grupları ve siyasi parti grubu mensubu olmıyanların sayı ve oranlarını aynen aksettirmiyebileceğini; zira, bu birlik gruplarına üye olup olmamanın tamamiyle serbest olduğunda dikkate alınarak, bu konuda, siyasi parti gruplarına mensubiyet kıstasını tamamiyle kaldırmak suretiyle, bu kanunla birlik gruplarına sadece gayet umumî bir direktif verilmesiyle iktifa edilmesini uygun görmüştür.

3. Komisyonumuz, 6 ncı maddenin tamamiyle çıkarılması hakkında nazarı dikkate alınması kabul edilen önergeye katılamamıştır. Gerçekten, komisyonumuz, Türkiye'nin milletlerarası tüzel kişiliğe sahip kurullarının parlâmentolararası birliklerin toplantılarında ciddiyetle temsil edilebilmesi için, bu toplantılara iştirak edecek olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yabancı dil bilgisine sahip olmalarını kesin bir zaruret ve millî şerefimizi korumamızı vazgeçilmez bir şartı olarak mütalâa eylemektedir.

Bununla beraber, komisyonumuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yabancı dil imtihanından geçirilecekleri tarzında bir zehaba yol açmış olan 6 ncı maddeyi daha basit bir şekilde kalemeyi uygun görmüş; ve ayrıca, aynı maddeye, dostluk grupları tarafından gönderilecek heyetler ile yabancı bir parlâmentonun resmî çağırısı üzerine o parlâmentoya resmî ziyarette bulunmak üzere gidecek heyetlere katılacak olanların yabancı dil bilmelerinin şart olmadığını gösteren bir fıkra eklemeyi de yerinde telâkki etmiştir. Ayrıca, bu maddede, meselâ, Avrupa Konseyi Danışma Meclisinde resmî lisan olarak kullanılmamakla beraber, fiilen kullanılan ve tercümesi yapılan Almanca gibi dilleri bilenlerin de Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve benzeri meclisler üyelikleri ile parlâmentolararası birliklerin toplantılarına gidecek heyetler üyeliklerine seçilmelerine imkân verecek bir değişiklik de yapılmıştır.

Genel Kurulun tasvibine sunulmak üzere sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı
Bursa
C. Perin

Sözcü
İstanbul
C. Karca
Diyarbakır
F. Pirinçcioğlu

Kâtip
Sivas
G. Sarısözen
İstanbul
C. Baban

Afyon Karahisar
A. Yılmaz

GEÇİCİ KOMİSYON METNİ

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında Kanun

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelikleri

MADDE 1. — 12 Aralık 1949 tarihli ve 5456 sayılı ve 21 Ocak 1953 tarihli ve 6022 sayılı kanunlarla onaylanmış olan 22 Mayıs 1951 tari-

hinde değiştirilmiş 5 Mayıs 1949 tarihli Avrupa Konseyi Statüsünün 25 ve 26 ncı maddeleri gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi ta-

rafından Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliğine seçilecek on Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin yedisi Millet Meclisince milletvekilleri arasından ve üçü de Cumhuriyet Senatasınca Cumhuriyet Senatosu üyeleri arasından seçilir.

Her Meclisten seçilecek olanların tesbitinde o Mecliste mevcut siyasi parti gruplarının o Meclisin - boş üyelikler hariç üye tamsayısının içinde - ki yüzde oranları esastır. Bu oranların uygulanması sonucunda her Mecliste siyasi parti grupları kendilerine düşen yer kadar aday gösterebilirler. Bu adaylar, o Meclisin Genel Kurulunun bilgisine sunulmakla seçilmiş sayılırlar. Söz konusu oranların uygulanması sonucunda, o Meclisten seçilecek olanların sayısı dolmamışsa, açık kalan yerlere, aynı Meclisin geri kalan üyelerinden aday olanlar arasından Genel Kurulda gizli oyla seçim yapılır.

2 nci fıkrada yer alan esaslar, statünün 25 nci maddesinin (c) bendi gereğince seçilecek yedek üyeler için de uygulanır.

Bir yedek üye, ancak, kendisiyle aynı siyasi parti grubuna mensubolan bir asıl üyenin yerini alabilir; ilgili siyasi parti grubu adına feragatte bulunmuş olması hali saklıdır.

Bu maddede yer alan esasların her bir mecliste uygulanması içtüzüklerle düzenlenir.

MADDE 2. — 31 nci Birleşimde Geçici Komisyonca öngörülen değişikliklerle kabul edilmiştir.

Milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan birliklerde temsil

MADDE 3. — Bir milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan ve milletlerarası tüzel kişi niteliği taşımayan parlâmentolararası birliklerin toplantılarına Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilgili birlik grupundan katılacak temsilciler, bu birlik grupları tarafından kendi tüzükleri gereğince seçilirler. Birlik grupları, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu üyelerine açık olur.

Bu birlik gruplarının tüzükleri, 1 nci fıkrada

söz konusu temsilcilerin seçilmesinde, değişik siyasi eğilim sahibi birlik grubu üyelerinin adaletli bir şekilde dikkate alınmasını sağlayacak tarzda düzenlenir.

Bu birlik grupları, Millet Meclisi Başkanlığı ile yazışma yaparlar.

Bu madde gereğince seçilen heyetlere ilgili grubun başkanı; o heyete dâhil değilse, ikinci başkanı; o da heyete dâhil değilse, heyet üyelerinin aralarından seçecekleri ve Millet Meclisi Başkanlığına yazı ile bildirecekleri birisi başkanlık eder.

MADDE 4. — 31 nci Birleşimde kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Geçici Komisyonca öngörülen değişikliklerle 31 nci Birleşimde kabul edilmiştir.

Dil bilgisi

MADDE 6. — 1, 2 ve 3 ncü maddeler gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinden seçilerek milletlerarası toplantılara katılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Fransızca veya İngilizceyi veyahut gitmeleri bahis konusu olan toplantıda kullanılacak dillerden birini bilmeleri gereklidir.

4 ncü veya 5 nci maddeye göre yapılacak resmî ziyaretler için yabancı dil bilme şartı aranmaz.

MADDE 7. — 32 nci Birleşimde kabul edilmiştir.

MADDE 8. — 32 nci Birleşimde kabul edilmiştir.

MADDE 9. — 32 nci Birleşimde kabul edilmiştir.

Yürürlüğe giris

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11. — Bu kanunu yasama meclisleri yürütür.